

Ad tertium dicendum, quod illa prohibitio non fuit facta, quia vestium vestium reprobata esset, sed quia forte aliqui ad deceptionem vilitate vestium utebantur.

Ad quartum dicendum, quod Augustinus loquitur quando ex restrictione vite turbatur societas inter eos quos oportet socialiter vivere. Si enim simpliciter esset intelligendum, tum qui jejunarent ubi alii non jejunant, reprehensibilis esset; quod manifeste apparet falsum.

Ad quintum dicendum, quod Hieronymus in verbis premissis non vilitatem vestium cavendam esse docet, sed abusum, ut scilicet ex vilitate vestium aliquis in elationem non incidat: alias sibi contrarius esset, qui ad vilitatem vestium Rusticum monachum inducit, & eam in Pammachio viro nobilissimo commendat, ut patet in epistola ad Pammachium de morte Pauline.

Ad sextum dicendum, quod usus exteriorum rerum dupliciter considerari potest: uno modo ex natura ipsarum rerum; & sic est indifferens: alio modo ex fine ad quem ordinatur; & secundum hoc in usu exteriorum rerum illud quod est ordinabile ad meliorem finem, est commendabilius; sicut abstinentia ciborum, quae ordinabilis est ad concupiscentiam carnis domandam, quae commendabilior quam communis victus, quo quis utitur cibus cum gratiarum actione: cuius contrarium Jovinianus haereticus asserbat, ut patet per Hieronymum, qui hunc, & alios ejus errores condemnat. Similiter etiam vilitas vestium ordinatur ad humiliandum animum, & etiam ad corpus domandam; unde etiam pari ratione vilitas vestium secundum se magis commendabilis est quam habitus communis; & hoc modo sicut in jejuniis consistit religio, ita etiam in vestium vilitate.

Ad septimum dicendum, quod ex hoc quod hypocritis, quae sub vilitate vestium latet, est magnum peccatum, non potest haberi quod vilitas vestium sit deterius quam pretiositas. Non enim hoc modo comparatur vilitas vestium ad hypocritism sicut pretiositas earum ad delicias carnis, vel ad superbiam. Pretiositas enim vestium per se & directe ad praedicta vitia ordinatur: unde excessus in pretiositate vestium, per se loquendo, vituperabilis est. Vilitas autem vestium non ordinatur per se directe ad hypocritism, sed hypocritism est abusus quaedam ejus, sicut & ceterorum operum sanctitatis. Et quia quanto aliqua res est sanctior, tanto abusus ejus est vituperabilior, ex hoc quod hypocritism est magnum peccatum, manifeste commendabilis redditur vilitas vestium, & cetera exteriora penitentiae opera, quibus hypocritism abutitur. Non tamen concedendum est, quod hypocritism, simpliciter loquendo, sit maximum peccatorum: quia infidelitas, qua quis mentitur de Deo, est gravius quam simulatio, qua quis mentitur de se ipso.

Ad octavum dicendum, quod non est credibile quod Dominus Jesus Christus pretiosis vestibus indueretur, qui Joannem commendabilem ostendit quod non erat mollibus indutus: alioquin Pharisaei, qui exteriorem sanctitatem ostentabant, sicut de eo dicebant, quod erat vorax, & potator vini, quod esset mollibus indutus. Milites etiam qui ei iludebant, non cum veste purpurea induissent in signum regiae dignitatis, si tunc inconstitulis atro, & serico contexta fuisset. Sed quod tunicae ejus milites dividere noluerunt, hoc non fuit propter pretiositatem vestis, sed propter numerum, quia quatuor partibus superfluerat, quas milites de vestibus Christi

fecerunt; & si divisa fuisset, omnino fuisset inutilis: in quo manifeste apparet quod non erat de pretiosa materia. Nihilominus tamen secundum Glossam ibi notatur sacramentum ecclesiae unitatis.

Ad nonum dicendum, quod quidam sunt status hominum quibus est habitus determinatus, sicut quilibet religio suum determinatum habitum habet. Ita etiam antiquitus temporibus Reges, & in dignitatibus constituti determinatos habitus habebant, quasi suae dignitatis insignia; & sic etiam nunc summus Pontifex determinato habitu utitur. Unde sicut religioso unius religionis non licet assumere viliores habitum, qui suae religionis metas excederet, quamvis intra metas habitus suae religionis si vilioribus utatur, non sit reprehensibilis, sed laudetur; ita etiam non fuisset laudabile in antiquis Principibus, nec modo esset in summo Pontifice, si viliores habitum assumeret extra metas habitus consueti. Secus autem est de principibus, & aliis hominibus qui non habent certum habitum & determinatum. In eis enim non est vituperabile, si vilioribus utantur quam eis convenire possit secundum suum statum. Unde II. Regum vi. 20. dicitur, quod Michol deridens David ait: Quam gloriosus fuit hodie Rex Israel, discoperiens se ante ancillas servorum suorum, & nudatus est, quasi si nudatus unus de scurris. David respondit: Ludam, & vilior fiam plusquam factus sum, & ero humilis in oculis meis. Et Esther xiv. 16. Tu sis necessitatem meam, quod adominet signum superbiae, & gloriae meae, quod est super caput meum in diebus ostentationis meae, & non portem illud in diebus silentii mei. Et quo patet quod etiam Regibus, & Principibus est laudabile quod humilibus sint contenti, quando sine scandalo fieri potest, & sine detrimento propriae auctoritatis.

CAPUT IX.

Quomodo religiosos impugnant quantum ad opera charitatis.

Unum secundo videndum est, qualiter in stigmationem religiosorum proponunt quod religiosi de aliorum negotiis se intromittunt, inducentes illud quod habetur I. ad Thess. iv. 11. Operam detis ut quieti sitis, & ut vestrum negotium agatis: Glossa: "Dimitte aliis, quod vobis utile est in emendatione, nem vitae."

Item. II. ad Thess. iii. 11. Audivimus inter vos quosdam ambulantes inquiete, nihil operantes, sed curiosos agentes: Glossa: De alienis hoc modo merentur, pasci, quod factum abhorret disciplina dominicae."

Item. II. ad Tim. ii. 11. Nemo militans Deo implicet se negotiis secularibus, Glossa, & quibuslibet. Sed frequenter aliena negotia sunt secularia; & ita ex his volunt habere, quod religiosi de aliorum negotiis se intromittere non debeant: quod est: expresse contra sententiam Jacobi Apostoli dicens Jacob. i. 27. Religio mundana, & immaculata apud Deum & Patrem haec est, visitare pupillos, & viduas in tribulatione eorum: Glossa: "Securitate eis qui carent presidio in tempore necessitatis."

Item Rom. ult. i. Commendo vobis Phaelem sonorem nostram: Glossa: "Ea pro aliquo negotio tunc temporis Romam profecta est: unde subdit Apostolus, tollis: Et assistatis ei in quocumque negotio vestri indigerit." Item ad Galat. ult. 2. Alter alterius onera portate, & sic adimplebitis Legem Christi: quae quatuor partibus superfluerat, quas milites de vestibus Christi

potest dupliciter male fieri. Uno modo quando aliquis est curiosus pertractator aliorum negotiorum, quod omnino negligit sua; & hoc prohibet Apostolus I. ad Thess. iv. dicens: Operam detis ut quieti sitis, Glossa, & a curiositate: & ut vestrum negotium agatis, Glossa, & dimissis alienis. Ad hoc enim dimittite, re aliena jubet, ut sua quiete pertractet. Alio modo quando aliquis cooperatur aliis in turpibus negotiis, vel etiam turpi intentione; & hoc etiam prohibet idem Apostolus II. ad Thess. ult. unde dicit Glossa super illud, Curioso agentes: "Hoc modo merentur, tur pasci; quod factum abhorret disciplina dominica, ca. Forum enim Deus ventur est qui foeda cura nec cessaria sibi provident." In hoc enim quod ventrem pascere intendebant, ostenditur turpis inemio; in hoc vero quod turpi cura hoc agebant, tangitur turpe negotium.

Et per hoc patet responsio ad duo prima.

Ad tertium dicendum, quod secularia negotia sunt illa, ut Glossa ibidem dicit, cum animus occupatur colligenda cura pecuniae sine labore corporis, tur facium negotiatores, & hujusmodi: & talibus negotiis religiosi se implicare non debent, ut scilicet pro aliis negotientur, vel aliqua hujusmodi exerceant; sed praeter haec de aliorum negotiis nihilominus se misericorditer intromittere possunt, sicut dando consilium, vel intercedendo, vel aliquo simili modo.

CAPUT X.

Quomodo religiosos impugnant quantum ad discursum pro salute animarum.

Unum tertio videamus, quomodo religiosi incutant de discursu, inducentes illud quod Apostolus dicit II. Thess. ult. 11. Audivimus quosdam inter vos ambulare inquiete. Ex quo eos gyrovagos appellat.

Item. In eorum irrisione inducitur quod Augustinus in Lib. de opere monach. quosdam monachos notans ait: Nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes.

Item. Marci vi. 10. Quocumque introieritis in domum, illic manete: Glossa: "Alienum est a praedicatione per domos cursitare, & hospitii jura mutare."

Item. Luc. x. 7. In eadem autem domo manete: Glossa: "Non est de domo in domum vaga facilitas, te demigrandum, ut in hospitali amore servetur constantia."

Item. Ad hoc facere videtur quod dicitur Isai. xxx. 7. Ideo clamavi super hoc: Superbia tantum est, quiete: Glossa, & in terra tua."

Item. Hierem. xiv. 10. (1) Populus hic dilexit movere pedes suos, & non quieti: & Dominus non placuit.

Hec autem irrisio non est nova: sicut Dionysius narrat in epistola ad Apolophanum, ipse gentilibus existens Paulum irridebat, vocans mundi circuitorem, quippe qui praecipram Domini diligenter implebat dicens Marc. ult. 15. Euntes in mundum universum, & praedicare Evangelium omni creaturae: & Joan. xv. 16. Dominus discipulis dixit: Ego elegi vos, ut eatis, & fructum afferatis.

Hic etiam praedicatorum discursus significatur fuit Job xxxviii. 11. Nubes spargunt lumen suum, quae illustrant cuncta per circuitum, quocumque eas voluerint

gubernantis duxerit ad omne quod praecipit illis super faciem orbis terrarum: Glossa: "Nubes spargere est praedicatorum sanctos exempla vitae & agendo, & loquendo dilatate: quae lastrant cuncta per circuitum, quia praedicationis luce mundi fines illuminant."

Item Job xxxviii. 25. Quis dedit vehementissimo imbri cursum? quod de cursu praedicationis Glossa exponit, & Gregorius in Moral.

Item. Zach. vi. 7. Qui autem erant robustissimi, exierunt, & quarebant discurrere per omnem terram: quod Glossa de Apostolis, & aliis praedicatoribus exponit.

Item. Ad Rom. ult. super illud, Salutate eos qui ex Narcissi domo: Glossa: "Narcissus isie dicitur tuus, so presbyter, qui, sicut in aliis codicibus legitur, peregrinando confirmabat sanctos fratres."

Item. Isai. xxxviii. 6. Qui ingrediuntur impetu ad Jacob: Glossa: "Ad praedicationem: impletum faciem orbis semine: Glossa: "semine praedicationis: & in Psal. xviii. 5. In omnium terram exiit sonus eorum."

Item. Proverb. vi. 3. Discurre, festina, suscita amicum tuum: Glossa: "a somno peccati." Excitatur autem aliquis a somno peccati per praedicationem. Ergo discursus praedicationum ad salutem animarum est commendandus.

Item. Ezech. ii. 13. Hac erat visio discurrens in medio animalium: super quo dicit Gregorius in v. homil. primae partis super Ezech. "Hi qui animalium, custodes sunt, & pascendi gregis onera suscipiunt, mutant loca nimis perstituntur. Hi autem, qui amore Domini in praedicatione discurrunt, totae ejus ignis ardens sunt: quia cum ex ejus desiderio per varia loca discurrunt, unde ipsi ardent, & alios incendunt." Ex hac autem auctoritate duo habentur, scilicet quod alii possunt praedicare quam prelati, & quod illi praedicatoribus debent per diversa loca discurrere, non in uno loco manere.

Item. Super illud, Cum ambularet, quasi sonus orae multitudinis, ut sonus castroorum, homil. vii. spiritus partis super Ezech. dicit Gregorius: "Alii sunt castroorum, tra praedicationum, qui hoc jilucque pro colligendis, animabus in sancti operis provinciam laborant." Ex omnibus igitur praedictis patet quod praedicationum discursus ad salutem animarum procurandam commendandus est.

Sciendum est, quod discursus tripliciter in sacra Scriptura vituperatur. Uno modo quando ex incostantia mentis procedit, vel animi levitate; & hoc precipue accidit in illis qui sine aliquo fructu discurrunt. Alio modo quando ex concupiscentia terrenorum ad luera querenda discurrunt. Tertio modo quando per hoc incitatur malitia ad aliqua mala procuranda. Et de his tribus habetur in Canon. Jude. 11. Vae illis qui via Cain abierunt, & ei rore Balaam mercede effusi sunt: in quo ostenditur inveniunt nocentia. Hi sunt in epulis suis male conviventes, sine timore semetipsos pascentes, nubes sine aqua, quae a ventis circumferuntur: in quo tangitur concupiscentia impellens ad motum: arbores autumnales, infructuosae in quo ostenditur quod ex levitate sine fructu discurrunt. Quod ergo Apostolus arguit quosdam de inquietudine discursum ex levitate procedentem reprehendit, vel etiam ex concupiscentia: quod patet ex hoc quod in Glossa subjungitur: "Qui loqua cura pasum sibi quarebant per curiosam inquietudinem."

Kk

Si

(1) Vulgata: Hec dicit Dominus populo huic, qui dilexit &c.

Similiter quod dicit Augustinus quosdam monachos nusquam missos, nusquam fixos, nusquam stantes, nusquam sedentes, arguit eorum discursum ex levitate procedentem, vel potius ex cupiditate: unde subiungit, quod propter lucrum quaerendum discurrebant, & in hoc reprehensibiles erant.

Quod etiam dicitur Marci vi. & Lucae x. manifeste prohibet discursum de domo in domum, id est de hospitio in hospitium, ad quod frequenter concupiscentia inducit, ut scilicet contingit in illis quibus ea quae habent, non sufficiunt, lautiora quaerentes, unde de domo in domum discurrunt.

Quod autem dicitur Isai. xxx. pertinēt ad animi levitatem, per quam homo qui in Deo fixus non est, ad diversa discurrit, in quibus quietem invenire possit. Unde hoc ad litteram dicitur contra Iudaeos, qui divino auxilio non contenti, in Aegyptum descendere volebant, ut Aegyptiorum patrocinio salventur.

Similiter quod dicitur Hierem. xiv. ad discursum ex levitate procedentem referendum est: quod patet ex hoc quod dicit: Qui dilexit movere pedes suos. Eis enim qui ex levitate moventur, hoc ipsum quod circumveniunt, appetibile videtur: unde Glossa exponit ibi motum pedum de motu affectuum.

CAPUT XL

Quomodo religiosos impugnant quoad studium.

Nunc quarto videndum est, quomodo in religionum sугillationem inducunt quod studio vacent. Dicitur enim II. ad Timot. 111. 7. in detogationem quorundam, per quos pericula Ecclesiae imminebunt, quod erunt semper discentes, & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes: & ita ex hoc ipso suspectos eos reddere vult quod studio vacant.

Item. Gregorius in XIII. Lib. Moral. super illud Job xvi. Hostis meus terribilibus oculis me intuitus est: Sicut incarnata veritas in praedicationem suam pau- peres, idiotas, & simplices elegit; sic e contrario damnatus ille homo, quem in fine mundi apostata angelus assumer ad praedicandum falsitatem suam, astutus & duplex, atque hujus mundi scientiam habentes electurus est. Unde ex hoc ipso eos quasi praenuntios Antichristi insimulant, quia praedicationis officium scientia fulgentes exercent.

Item. Apoc. x111. 11. Vidi aliam bestiam ascendentem de terra, & habebat cornua duo similia agni: Glossa: Descripta tribulatione quae erit per Antichristum, & suos principes, subiungit aliam quae fiet per apostolos quos ipse per totum mundum sparget. Item Glossa: Ascendentem, id est in praedicatione proficentem. Item super illud, Habebat duo cornua. Glossa: Quia simulabant se habere innocentiam, & puram vitam; veram doctrinam, & miracula, quae Christus habuit, & suis discipulis dedit: vel duo testamenta sibi usurpabant. Et ita videtur quod illi qui cum scientia duorum testamentorum in praedicatione proficunt sanctitatem simulantes, sint apostoli Antichristi.

Item. I. Cor. vi. 11. Scientia inflat, charitas vero edificat. Sed religiosi praecipue humilitatem sectari debent. Ergo debent ad studio scientiae abstinere. Item. De beato Benedicto, qui fuit praecipuus in religione, dicit Gregorius in II. Dial. quod recessit a studio litterarum scienter nescius, & sapienter indoctus.

(1) Fulgata avulsos.

Unde ad ejus exemplum deberent religiosi scientiae studium deserere.

Item. Apostolus II. ad Thess. 111, arguit eos qui relicto opere manuali, curiositati vacabant, & otio. Sed curiositas in studio scientiae consistit. Ergo non debent religiosi ab opere manuali desistere ut studio vacarent.

Hujus autem cogitationis ipsi auctores non sunt, sed Julianus apostata, qui ut ecclesiastica narrat Historia, servos Christi ad studio litterarum coercuit: cuius imitatores se ostendunt qui religiosi studio interdunt, manifeste contra auctoritatem Scripturae loquentes. Dicitur enim Isai. v. 13. Propterea captivus ductus est populus meus, quia non habuit scientiam: Glossa: Quia noluit habere. Non autem voluntarius defectus scientiae puniretur, nisi studium scientiae laudabile esset.

Item. Osce iv. 5. Nocte tacere feci matrem tuam, conticuit populus meus, eo quod non habuerit scientiam: quia tu scientiam repulisti, repellam te ne sacerdotio fungaris mihi. In hoc etiam manifeste ostenditur quomodo defectus scientiae graviter puniuntur.

Item. In Psalm. cxviii. 66. Bonitatem, & disciplinam, & scientiam doce me: Glossa: Bonitatem, id est charitatem inspira; disciplinam, id est patientiam da; scientiam, id est mentem illumina. Scientia enim utilis est qua sibi homo innotescit.

Item. Hieronymus ad Rusticum mon. Nunquam de manu, & oculis tuis recedat liber: & infra: Ama scientiam Scripturarum, & carnis vitia non amabis. Idem in epistola ad Paulinum mon. Sancta rusticitas solum sibi prodest, & quantum adificat ex vita merito Ecclesiam Christi, tantum nocet, si contradicentibus non resistat: in quo manifeste Sanctorum scientia praefertur simplicium castitati. Item in eadem numeratis sacrae Scripturae libris subiungit: Orote, frater charissime, inter haec vivere, ista meditari, nihil aliud nosse, nihilque aliud quaerere. Nonne videtur tibi jam hic in terris regni caelestis habitaculum? Ex quo patet quod caelestis conversatio est in studio sacrae Scripturae commorari.

Quod autem illis qui ad praedicationis officium deputantur, praecipue studium Scripturarum conveniat, patet per illud quod dicit Apostolus I. Tim. 17. 13. Dum venio, attende lectioni, exhortationi, & doctrinae. Ex quo patet quod exhortari, & docere, volentibus necessarium est: studium lectionis.

Item. Hieronymus ad Rusticum mon. Multo tempore discere quae postmodum docent: & idem ad eundem: Si clericatus te titulat desiderium, discas quod possis docere.

Item. Gregorius in Pastoral: Nimirum necesse est ut qui ad praedicationis officium exculant, a sacrae lectionis studio non recedant.

Item. Vita religiosorum praecipue ad contemplationem ordinatur. Sed pars contemplationis est lectio, ut Hugo de Sancto Victore dicit. Ergo religiosi studio vacare compent.

Item. Illi praecipue vult ad scientiam capiendam idonei qui a carnalibus curis magis sunt separati. Isai. xxviii. 9. Quem docebit scientiam, & quem intelligere faciet auditum? Ablatus a lacte, (1) parvulus ab uberibus: & Commentator dicit in VII. Physic. quod castitas, & aliae virtutes quibus concupiscentiae carnis reprimuntur, praecipue valent ad acquirendas scientias speculativas. Cum igitur religiosi concupiscentiae carnis domandae magis inserviant per continen-

(1) n-

entiam, & abstinentiam: eis praecipue studium litterarum competit.

Item quod non solum studio litterarum sacrarum, sed etiam studio litterarum secularium laudabiliter vacare possint, expressse habetur per Hieronymum in epistola ad Pamachium monach. Si adamaveris capivum mulierem, scientiam scilicet seculariam, atque illecebras criminum, atque ornamenta verborum cum remotis unguibus scias; lava eam propheta nitro; & tunc requiescens cum illa, dicit: Sinistra ejus sub capite meo, & dextera illius amplexabitur me: & multos tibi foetus captiva dabit, ac de Moabide efficietur Israelitis. Ex quo patet quod & monachus licet secularis scientias addiscere, dummodo ea quae ibi reprehensibilia inveniuntur, secundum regulam sacrae Scripturae resecentur.

Item. Augustinus in II. de doctrina christiana dicit: Philosophi qui vocantur, si qua forte vera, & fidei nostrae accommodata dixerunt, maxime Platonici, non solum formidanda non sunt, sed ab eis tamquam ab injustis possessoribus in usum nostrum vendicanda.

Item. Daniel i. super illud: Posuit autem Daniel in corde suo. etc. dicit Glossa: Qui de mensa Regis non vult comedere, ne polluat, si sapientiam, & doctrinam Aegyptiorum sciret esse peccatum, numquam judicaret, atque convinctat. Si quis enim imperitus hujus artis adversus Mathematicos agit; quis autem expertus Philosophiae contra Philosophos agit; quis etiam ridendus (2) irridendum non rideat? Ex quibus omnibus patet quod studium in religiosis est commendandum, & praecipue sanctorum Scripturarum, & maxime in illis qui ad praedicandum deputantur.

Quod ergo dicitur II. ad Timoth. 111. Semper discetes, & nunquam ad scientiam veritatis pervenientes, non in reprehensione dicitur, quod semper discant, sed quia ad scientiam veritatis non perveniunt: & hoc contingit illis quorum studium eos a fidei veritate, seu rectitudine errare facit. Unde & ibidem sequitur: Homines corrupti mente, reprobi circa fidem.

Ad id quod Gregorius dicit, quod Antichristus habebit praedicatoris mundi scientiam habentes, dicendum, quod intelligit de illis qui humana videntes scientia, inducunt populum ad mundi desideria, & peccata: unde Gregorius statim subiungit auctoritatem Isaiae xviii. 1. Via terraeymbrae alarum, qui mittit in mare legatos suos, & in vasis papyri super aquas: quod exponens ibidem dicit: Ex papyro quippe chara est. Quid itaque per papyrum nisi scientia secularis designatur? Vasa igitur papyri sunt praecordia secularium doctorum. In vasis igitur papyri legatos super aquas mittere est praedicationem suam in sapientium carnalium sensibus ponere, & fluentes populos ad culpam vocare.

Ad aliud dicendum, quod illa Glossa loquitur de praedicatoribus quos Antichristus post suum adventum per mundum sparget, sicut per multa quae ibi dicuntur, apparet. Nec tamen propter hoc est scientia duorum testamentorum reprobanda in religiosis, quia illi ea abutantur; nisi dicatur quod innocetia, & puritas vitae sunt reprobanda, quia illi ea simulabunt; quod est absurdum.

Ad illud quod obijciunt, quod scientia inflat, di-

(2) Al. vel ridendo.

dicendum, quod intelligendum est, quando scientia est sine charitate: unde Glossa ibidem dicit: Scientia inflat, si sola est: & infra: Adde ergo scientiae charitatem, & utilis erit scientia. Unde in illis qui charitatis operibus insistent, minus est periculosa scientia. Si tamen propter hoc vitanda esset quia inflat, quandoque pari ratione bona opera vitanda essent, quia Augustinus dicit, quod superbia bonis operibus insidiatur ut pereant.

Ad id quod quarto obijciunt de beato Benedicto, dicendum, quod ipse non discessit a studio quasi scientiam horrens, aut studium, sed saecularem vitam, & societatem formidans. Unde Gregorius de eodem praemittit, quod Romae liberalibus studiis litterarum traditus fuerat; sed cum in his multos per abrupta victorum pergere cerneret, eum quem quasi in ingressu mundi posuerat, retraxit pedem, ne si quid de scientia ejus attingeret, ipse quoque postmodum quasi in imagine praecipitum totus irret. Et ideo etiam nunc laudabiliter faciunt qui saeculari vita studentium relicta, ad religionem transeunt, in qua studio vacare possunt.

Ad ultimum dicendum, quod curiositas superfluum curam importat, & inordinatam: unde non solum in studio litterarum, sed in omnibus studiis ad quae animus occupatur, superflua cura, quae curiositate facit, reprehensibilis est. In praedicta tamen auctoritate Apostoli reprehenditur eorum curiositas qui foeda cura alienis negotiis se ingerent, ut ventrem pascerent, ut patet per Glossam ibidem. Dicere autem eos otio deditos qui studio sacrae Scripturae vacant, est contra id quod habetur in Glossa supra illud Psalm. cxviii. Dejecerunt oculi mei: quae dicit: Sicut non est otiosus qui verbo Dei tantum studet, nec pluris est qui extra operatur quam qui studium cognoscenda Divinitatis exerceat. Ipsa etiam sapientia maximum opus est, & anseferat Maria quae audiebat, Martha quae ministrabat.

CAPUT XLII

Quomodo religiosos impugnant quoad ordinatam praedicationem.

Nunc quinto videndum est quomodo in religiosis ordinatam, & compositam praedicationem vituperant, inducentes illud quod habetur I. Corinth. 1. 17. Non in sapientia verbi, ut non exornetur crux Christi: Glossa: Id est, non in lepore, & ornatu verborum: quia praedicator christiana non indiget pompa, & cultu sermonis, ne videatur esse ex versuta, & calliditate humane sapientiae, non ex veritate; sicut pseudoapostoli in sapientia humanae Christum praedicabant eloquentie studentes. Unde voluit concludere, religiosos esse pseudoapostolos, quia eloquentes, & ornate verbum Dei proponunt.

Item. I. ad Corinth. 11. 1. Ego cum venissem ad vos, veni non in sublimitate sermonis: Glossa: secundum Logicam, scilicet ut logicis rationibus uteretur: aut sapientiae: Glossa: secundum Physicam, ut physicis speculationibus illud firmarem. Et infra: Et sermo meus, & praedicatione mea non in persuasibilibus humano sapientiae verbi: Glossa: Quia etsi persuasibilia fuerunt verba mea, non tamen per humanam sapientiam, ut verba pseudoapostolorum. Ex hoc autem item concluditur quod superius.

Item. II. Corinth. xi. 6. Nam etsi imperitus sermo-

ne

ne, sed non scientia: Glossa: „quia non orno verba: & infra: „Quod ait: Imperitus sermone, non ad Apos- tolos pertinet, qui non erant eloquentes, sed ad „psendo, qui componebant verba, quos preferebant „Corinthii causa accurati sermonis; cum in religione „vis sermonis necessarius sit, non sonus vocis: Et ex hoc arguitur idem quod prius.

Item. Nchemia ult. 24. Filii eorum ex media parte loquebantur azotic, & loquebantur iuxta linguam populi, & populi, & oburgaverunt eos, & maledixi. Per azoticum autem sermonem Glossa interpretatur eloquium rethoricorum, & physicum. Ergo excommunicandi sunt qui verbis sacrae Scripturae eloquentiam rethoricam, vel sapientiam philosophicam immiscent.

Item. Isai. 1. 22. Vinum tuum mixtum est aqua. Vinum autem significat sacram doctrinam, ut patet per Glossam. Ergo illi qui sacrae Scripturae admiscunt aquam humanae sapientiae, reprehensibiles sunt.

Item. Isai. xv. super illud, Nocte vastata est Ar. Glossa: „Ar idest adversarius, scilicet sapientia saecularis, quae adversaria est Deo; cuius murus di- lectica arce constructus, nocte vastatur, & contigit, cecidit. Ex quo etiam patet reprehensibiles esse eos qui in sacra doctrina saeculari sapientia, vel eloquentia intumescunt.

Item. Proverb. vii. super illud, Lectulum meum stravi tapheribus picibus ex Aegypto. Glossa: „In tapheribus picibus de Aegypto ornatus eloquentiae, vel dialecticae artis versutus, quae ab ethnicis originem sumpsit, intelligitur, per quam haeretica mens sensum pessilientis doctrinae quasi meretricum facinoris se texuisse gloriatur. Ex quo etiam videtur quod perniciosum sit sapientia, & eloquentia saeculari in sacra doctrina uti.

Item. I. Tim. 11. 7. Oportet autem illum, scilicet Episcopum, testimonium habere bonum ab his qui foris sunt, ut non in opprobrium incidat: Glossa: „idest in contemptum apud fideles, & infideles. Sed per hoc quod aliqui religiosi eloquent, & ordinate praedicant, Episcopi veniunt in contemptum apud populum, qui taliter non praedicant. Ergo talis praedicatio religiosorum periculosa est Ecclesiae Dei.

Ad horum autem responsionem accipienda sunt verba Hieronymi ita scribentis ad Magnum urbis Romae oratorem: „Quod quaeris, cur in nostris opusculis saecularium litterarum interdum ponamus esse exemplum, & candorem Ecclesiae ethnicorum sordibus polluamus; responsum breviter habeo. Numquam hoc quaereres, nisi te totum Tullius possideret, si Scripturas sanctas legeres, si interpretes earum, omisso Volcario, evolveres. Quis enim nesciat in Moysse, & in Prophetarum voluminibus quaedam assumpta de Gentilium libris, & Salomonem philosophicis uti, & proposuisse multa, & aliqua respondisse? Et infra prosequens in rota epistola tam ostendit scriptores canonicos, quam expositores eorum omnes à tempore Apostolorum usque ad sua tempora sacrae Scripturae immisuisse sapientiam, & eloquentiam saecularem: unde multis doctoribus enumeratis subiungit: Qui omnes intantum Philosophorum doctrinis, atque sententiis suos reforcerunt libros, ut nescias quid in illis primum admirari debeat, eruditionem saeculi, an scientiam Scripturarum. Et in fine epistolae concludit: Quos ut suadetas ei, scilicet qui super praedictis eum reprehendebat, ne viscerum dentibus adentibus invidet, & oculos capreae talpa cori eminat. Ex quo patet quod commendabile est quod aliquis eloquentiam, & sapientiam saecularem ad obsequium divinae sapientiae trahat, & quod hoc reprehendentes sunt sicut caeci invidentes videntibus, quaecumque ignorat blasphemant, ut dicitur in Can. Juda.

Item. Augustinus in IV. Lib. de doct. christ. Porro qui non solum sapienter, verum etiam qui eloquenter vult dicere (quoniam profecto plus produritur, si utrumque potuerit) ad legendos, vel audientes, & excitatione imitandos eloquentes eum mitto. Patet ergo quod in sacra Scriptura curandum est ut homo eloquent, & ornate loquatur, ut magis sermo proficiat audientibus.

Item. In eodem Lib. Hic aliquis forsitan quaerit, utrum auctores nostri qui canonem nobis saluberrima auctoritate fecerunt, sapientes tantum, an eloquentes sint nuncupandi: & ostendit eos eloquentes fuisse, & ornate verborum per colores rethoricos usos esse: unde concludit: Quapropter & eloquentes quidem, non solum sapientes canonicos nostros auctores fatemur, stulti quoque eloquentia usus, qualis personis cuiusmodi confugit, atque.

Item. In eodem Lib. Oportet eloquentiam ecclesiasticam, quando suadet aliquid quod agendum est, non solum docere, ut instruat, & delectare, ut teneat, sed etiam flectere, ut vincat: & haec tria quomodo à sacerdotibus fieri habeant, per oratissimas locutiones sanctorum patrum ostendit. Ex quibus omnibus patet eos qui praedicando, vel legendo sacram Scripturam docent, eloquentia uti debere, & sapientia saeculari.

Hoc etiam patet per Gregorium, & Ambrosium, & alios, qui oratissime sunt locuti. Augustinus etiam, & Dionysius, & Basilus multa in suis libris de sapientia saeculi interseruerunt, sicut patet legentibus, & intelligentibus eorum scripta. Apostolus etiam Paulus auctoritatis ethnicorum in sua praedicatione est usus, ut patet Act. xviii. & ad Titum 1.

Item. Gregorius in IX. Lib. Mor. exponens illud Job 11. Qui facis Arceturum, & Orionem etc. sic dicit: „Hec quippe Arceturum nomina à cultoribus sapientiae carnalis inventa sunt. Sic ergo in sacro eloquio sapientes Dei sermonem trahunt à sapientibus saeculi, sicut in eo pro utilitate hominis vocem in saeculae humanae passionis ipse conditor hominum sumit „Deus. Ex quo iterum patet quod doctoribus sacrae Script. convenit eloquentia, & sapientia saeculari uti.

Sciendum est igitur, quod uti sapientia, & eloquentia saeculari in sacra Script. quodammodo commendatur, & quodammodo reprehenditur. Reprehenditur quidem, quando aliquis ad iactantiam eis utitur, & quando eloquentiae, & sapientiae saeculari principaliter studet. Tunc enim oportet quod illa vel taceat vel neget quae saecularis scientia non approbat, sicut articulos fidei, qui sunt supra humanam rationem. Et similiter qui eloquentiae principaliter studet, homines non intendit inducere in admirationem eorum quae dicit, sed dicentis. Et hoc modo humana sapientia, & eloquentia pseudoapostoli utebantur, contra quos Apostolus loquitur in Epistola II. ad Corinth. unde I. ad Corinth. 1. super illud: Non in humana sapientia verbis, dicit Glossa: „Pseudoapostoli „ne stulti viderentur prudenter mundi, in sapientia humana Christum praedicabant duplicitur, scilicet, et eloquentiae studentes, & quae mundus stultus iudicat, evitantes. Commendatur autem quando ad se non ostentandum, sed ad utilitatem audientium, qui sic quandoque facilius, & efficacius instruantur, vel convincuntur adversarii, utitur aliquis sapientia, & eloquentia saeculari: & iterum quando aliquis non

paratione carnaliter viventes contemptibiles redduntur; ita nec religiosorum diserta praedicatio reprehendenda est, quamvis aliquorum pralatorum minus diserta praedicatio contemnatur.

## CAPUT XIII.

Quomodo iudicium pervertitur in rebus, religiosos infamando; & primo quia se, & religionem suam commendat, & per epistolas commendari procurant.

**N**unc restat videre, quomodo iudicium de rebus pervertitur, ea quae bene, & male fieri possunt, praecise reprehendendo.

Reprehendunt enim religiosos primo de hoc quod se, vel suam religionem commendant, vel commendari per epistolas aliorum procurant.

Secundo, quod detractorum suorum verba non sustinent, sed eis resistunt.

Tertio, de hoc quod in iudicio contendunt.

Quarto, de hoc quod persecutores suos puniri procurant.

Quinto, de hoc quod hominibus placere volunt.

Sexto, de hoc quod gaudent de his quae magnifice Deus per eos facit.

Septimo, de hoc quod curias Regum, & potentum frequentant.

Quod autem se ipsos commendare non debeant, probare nituntur primo per illud quod habetur Rom. ult. super illud: Per dulces sermones, & benedictiones, Glossa: „Compositis verbis suam traditionem commendant pseudoapostoli, quibus simplicium corda decipiunt. Unde cum religiosi suum ordinem commendat, & per hoc aliquos ad suum ordinem trahant, se pseudoapostolos ostendunt, & similes Pharisaeis, de quibus dicitur Math. xxiii. 15. Va vobis, Scribae, & Pharisaei hypocritae, qui circuitis mare, & aridam, ut faciatis unum proselytum.

Item. II. Corinth. 11. 1. Incipimus iterum nosmetipsos commendare: Glossa: „Quasi est aliquis qui hoc imponat nobis. Absit ut hoc faciamus. Et sic idem quod prius.

Item ibidem subditur: Aut numquid egemus commendationis epistolis ad vos, aut ex vobis, sicut quidam? Glossa: „idest pseudoapostoli, quos nulla virtus commendat? Utique non egemus. In quo videtur quod illi qui commendationis literas procurant, sint pseudoapostoli.

Item. II. Corinth. 11. 2. In manifestatione veritatis commendantes nosmetipsos: Glossa: „Sine comparatione adversariorum. Ergo religiosi qui se commendantes religionem suam aliis religiosis praeferrunt, non sunt veri Apostoli.

Item. II. Cor. 11. 5. Non enim nosmetipsos praedicamus, sed Jesum Christum. Sed illi qui se ipsos commendant, se ipsos praedicant. Ergo tales non sunt verorum Apostolorum imitatores.

Item. II. Corinth. x. 12. Non enim audent inserere, aut comparare nos quibusdam qui se ipsos commendant: Glossa: „idest pseudo. Ergo illi qui se ipsos commendant, videntur esse pseudoapostoli.

Item. II. Corinth. x. 18. Non enim qui se ipsum commendat, ille probatus est, sed quem Deus commendat. Ergo illi qui se ipsos commendant, non sunt à Deo approbati.

Item. Proverb. xxvii. 2. (2) Laudet te os alienum, & non tuum; extraneus, & non labia tua. Item Prov.

principaliter eis intendit, sed eis utitur in obsequium sacrae Scripturae, cui principaliter inhaeret, ut sic omnia alia in obsequium eius assumat, secundum id quod habetur II. Corinth. x. 5. In captivitate redigentes omnem intellectum in obsequium Christi: & ita etiam Apostoli eloquentia utebantur. Unde Augustinus in IV. de doctrina christiana dicit, quod in verbis Apostoli erat dux sapientia, & sequens comes eloquentia, & sapientia praecedens eloquentiam sequentem non respuebat. Sed tamen posteriores doctores magis adhuc usi sunt sapientia, & eloquentia saeculari propter eandem rationem qua non prius Philosophi, & Rethores sunt electi ad praedicandum, sed plebeji, & piscatores, qui postmodum Philosophos, & Oratores converterunt; ut scilicet fides nostra non consistat in sapientia hominum, sed in virtute Dei, & non gloriatur omnis caro (1) coram illo, non habetur I. ad Cor. 1. 29. in textu, & Glossa super illud: Videtis vocationem vestram, fratres etc.

Et per hoc patet responsio ad duo prima quae in contrarium obijebantur.

Ad tertium dicendum, quod secundum Augustinum in IV. de doctrina christiana, videtur Apostolos, ubi ait: Etsi imperitus sermone, sed non scientia, gratis concedendo obtreffatoribus sic loquutus, non tamquam id agnosceret confitendo: in quo ostendit quod plus prodest doctori sapientia quam eloquentia, Unde August. subiungit: Scientiam plane non cunctatus est profiteri, sine qua esse doctor gentium non valeret.

Si autem hoc assertive intelligatur, non est intelligendum, quin Apostolus eloquentia uteretur, sed quia non principale studium apponebat ad ornatum verborum, ut Rethores faciunt: vel quia ad litteram impedire lingue erat: unde Glossa ibi dicit: „Nam, etsi sim imperitus sermone, quia non orno verba, vel quia impedire lingue sum. Sed pseudoapostoli principale studium apponebant ad ornatum verba: unde ibidem subditur, quod „verba componebant, & quod Corinthii causa accurati sermonis eos Apostolo praeferebant.

Ad quartum dicendum, quod quando aliquid totaliter transit in alterum, non dicitur esse mixtum; sed quando est mixtum, utrumque miscibilium convertitur in unum tertium: & ideo quando aliquid adiungitur sacrae Scripturae de sapientia saeculari, quod credit in fidei veritatem, vinum sacrae Scripturae non est mixtum, sed purum remanet. Tunc autem mixtum fit quando aliquid adiungitur quod corrumpit sacrae Scripturae veritatem. Unde Glossa ibidem dicit: „Qui „praeccepta sacrae Scripturae, quibus debet auditores „corrige, ad illorum voluntatem emollit, sensu „suo admixto vinum corrumpit.

Et per hoc patet responsio ad quintum.

Ad sextum dicendum, quod Glossa illa loquitur de sapientia saeculari quae adversa est Deo: quod contingit quando sapientia saecularis ponitur principalis: tunc enim sequitur quod aliquis velit regulare fidem secundum documenta sapientiae saecularis, & exinde sequuntur hereses contrariae Christo.

Et hoc modo etiam loquitur Glossa sequens inducenda de Proverb. Unde patet responsio ad septimum.

Ad octavum dicendum, quod non sunt prohibendi boni ab his quae bene faciunt, propter hoc quod ex comparatione eorum aliqui commemuntur; sed magis illi qui se contemptibiles reddunt. Unde sicut religiosi non sunt prohibendi ab operibus perfectionis, propter hoc quod aliqui pralati ex eorum com-

(1) Vulgata in conspectu ejus. (2) Vulgata: Laudet te alienus, & non os tuum.

xxviii. 25. Qui se jactat, & dilatat, jurgia concitat. Ex quibus patet quam reprobabile sit quod aliquis se ipsum commendat.

Item. Joan. viii. 54. Si ego glorifico me ipsum, gloria mea nihil est. Ergo modo fortius qui se ipsos commendat, ostendit gloriam suam nihil esse. Et sic ex omnibus prædictis ostendere nituntur, quod non liceat alicui se ipsum, aut suum statum commendare.

Sed quod aliquando Sancti se ipsos commendat, hoc manifeste probatur tam ex veteri, quam ex novo testamento. Dicitur enim Nechem. v. 18. quod ipse in sui commendationem dixit: Insuper & annonas ducatus mei non quaesivi: valde enim erat attenuatus populus. Memento mei, Deus meus, in bonum, secundum omnia que feci.

Item. Job xxxi. 1. Pepigi fœdus cum oculis meis ut nec cogitarem quidem de origine: & xxix. 14. Justitia indutus sum, & vestire me sicut vestimento: & multa alia in utroque capitulo dicit manifeste ad sui commendationem.

Item. Apostolus Rom. xv. 18. Non enim audio aliquid loqui eorum que per me non efficit Christus: & infra: Ab Hierusalem per circuitum usque ad Illyricum replevi Evangelium Christi. Item I. Corinth. xv. 10. Abundantius illis omnibus laboravi: & II. Corinth. xi. 21. In quo quis audeat... audio & ego: & multa alia que ibi in sui commendationem dicit. Item Galat. i. 16. Non acquievi carni, & sanguini: & multa alia in eodem, & sequenti cap. dicit, que ad suam commendationem pertinent. Quod etiam statum suum commendaverit, expresse patet II. Corinth. xii. 6. Qui & idoneos nos fecit ministros novi testamenti non littera, sed spiritu: & ibi multa alia subiungit ad commendationem apostolicæ dignitatis. Et ita patet quod religioso licet suam religionem commendare, & per hoc alios ad suam religionem adducere.

Item. Apostolus I. Corinth. vii. 7. virginittatis perfectionem commendans, & alios ad virginittatis statum, in quo erat ipse, hortabatur dicens: Volo (2) omnes homines esse sicut me ipsum. Ergo & religiosi in statu perfectionis possunt suam religionem commendare.

Quia ergo commendare se ipsum aliquando quidem est laudabile, aliquando vero reprehenditur; qualiter boni se ipsos commendare possint, Gregorius ostendit in hom. ix. primæ partis super Ezech. sic dicens: Justi arque perfecti aliquando suas virtutes prædicant, bona que divinitus acceperunt, narant, non ut ipsi apud homines sua ostensione proficiant, sed ut eos quibus prædicant, exemplo suo ad vitam trahant. Quod in paradiso ductus sit Paulus, Corinthii narrat, ut eorum sensum à falsis prædicatoribus avertat. Et infra: Quod perfecti cum faciunt, id est cum virtutes proprias loquuntur, in hoc quoque imitatores omnipotentis Dei sunt, qui laudes suas hominibus loquitur, ut ad hominibus cognoscatur. Sed ne passim quisque se laudare præsumat, post pauca subiungit in quibus causis se commendare debeant: unde dicit: De quibus tamen, scilicet justis, scientiam est, quod nunquam bona sua detegunt, nisi eos, ut dixi, aut proximorum utilitas, aut certe nimia necessitas cogat. Unde Paulus Apostolus, cum virtutes suas Corinthiis enumerasset, adjunxit: Factus sum insipiens, vos me cogistis. Fit vero aliquando ut necessitate compulsus in bonis quæ de se referunt, non aliorum utilitatem, sed suam requirant; sicut

(2) Fulgata omnes vos esse.

beatus Job tacta sua enumerat, dicens: Oculus fuit caro &c. Sed quia in vulnere doloris positus ab amicis increpantibus impie egisse, & violentus pro nimis, atque oppressor pauperum fuisse dicebatur; vir sanctus inter flagella Dei, & humanæ increpationis verba deprehensus, memini suam graviter concuti, atque ad desperationis foveam conspexit impelli, qui jam jam cadere poterat, nisi ad mortiam bene acta sua revocasset. Quod ergo bona sua enumerat, non innotescere aliis quasi ex laude desiderat, sed ad spem animum reformat. Patet igitur ex prædictis quod multis ex causis possunt justi commendare se ipsos non quasi gloriam ab hominibus quaerentes, sed propter animæ utilitatem suam, vel aliorum: præcipue autem licet perfecti viri statum perfectionis commendare, ut alii ad perfectionem sequendam inflammentur, sicut Christiano licet christianam religionem commendare apud infideles, ut ad fidem convertantur; & quanto sunt magis Sancti, tanto hunc zelum convertendi alios ad statum perfectionis magis habent: unde Paulus dicebat Act. 26. 29. Opto apud Deum & in modico, & in magno non tantum te, sed etiam omnes qui audiunt hodie, tales fieri qualis & ego sum.

Quod ergo dicitur Rom. ult. quod pseudo traditiones suas commendabant, patet per Glossam ibidem quod traditio eorum erat quod cogebat gentes judaizare, & hanc traditionem compositis verbis commendabant ad simplices religionis statum, sed falsam doctrinam, & hæreticam. Et Matth. xxiii. non reprehenduntur Pharisei de hoc quod solliciti erant faciendi proselytos; sed de hoc quod postquam eos converterant, falsis doctrinis imbuebant: vel quia proselyti videntes eorum vitam, rursus ad gentilitatem revertebantur; & sic majori pena erant digni, ut patet per Glossam ibidem.

Ad aliud vero quod dicitur II. Corinth. xii. dicendum, quod Apostoli non commendabant semetipsos, quasi gloriam suam quaerentes, sed ex causis quas Gregorius dicit.

Ad tertium dicendum, quod Apostolus non negat quin sit commendatilis litteris utendum; sed ostendit se eis non indigere quantum ad se, sicut indigebant pseudoapostoli, quos nulla virtus commendabat, ut Glossa dicit. Indigent autem Sancti quandoque commendatilis litteris non propter se, sed propter alios qui eorum virtutem, vel auctoritatem ignorant; & hoc modo Paulus Timotheum in sua epistola commendavit I. Cor. ult. 10. Si venerit Timotheus, videte ut sine timore sit apud vos: opus enim Domini operatur &c. Et Philipp. ii. 19. Spiritus autem in Domino Jesu Timotheum me cito mittere ad vos: & post: Neminem enim habeo tam unanimem: & Colos. ult. 10. Marcus consobrinus Barnabæ, de quo accepistis mandata &c. & Rom. ult. 1. Commendo vobis Phœbem sororem nostram &c. Et extende inolevit consuetudo ut illi qui mittuntur, à mittentibus litteras testimoniales, & commendatias accipiant.

Ad quartum dicendum, quod scit Sancti non commendat se ipsos ut gloriam propriam habeant, sed propter utilitatem aliorum; ita & quandoque se aliis præferunt. Sic enim quandoque Sancti se præferunt malis, ut mali evitentur à populo, qui Sanctos imitantur, sicut Apost. II. Cor. xi. 23. Ministri Christi sunt & ego (ut minus sapiens dico) plus ego. Quandoque etiam bonis præferunt se, ut in auctoritate apud

homines habeantur, à quibus si contemnantur, proficere in eis non possunt: & sic Apostolus seipsum prætulit etiam veris Apostolis quantum ad aliquid. I. Cor. xv. 10. Gratia ejus in me vacua non fuit, sed abundantius illis omnibus laboravi. Sed adhuc magis sine reprehensione præferunt statum suum statui aliorum minus perfecto, inquantum talis comparati minus sapit privatam gloriam; & hoc modo Apostolus II. Cor. xii. prætulit ministros novi testamenti ministris veteris. Hoc etiam modo I. ad Tim. v. 17. statum doctorum, de quorum numero erat alius statibus Ecclesie præfert, dicens: Qui bene præsent presbyteri, duplici honore digni habeantur, maxime qui laborant, verbo, & doctrina. Vel potest dici, quod Glossa illa in falso sensu inducitur. Apostolus enim ibi loquitur non de commendatione per verba, sed per facta, quibus se commendabiles in conscientiis hominum debebant, ut patet ex ipso textu; & constat quod ex operibus se meliores ostendebant quam pseudoapostoli facerent, cum meliora opera facerent: unde quod dicit: Sicut, comparatione adversariorum, exponendum est, id est incomparabiliter plus quam adversarii. Unde Glossa est contra id ad quod inducitur.

Ad quintum patet responsio per hoc quod Glossa ibidem dicit: Non enim predicamus nosmetipsos; id est, prædicatio nostra non tendit ad gloriam nostram, vel ad lucra nostra, sed ad gloriam Christi. Sancti enim etsi aliquando se commendat, non tamen ex hoc querunt gloriam suam, sed Dei per profectum aliorum.

Ad sextum patet responsio per Glossam, que ibi dicit: Non inserimus nos quibusdam, id est pseudo, qui non missi à Deo commendat se ipsos aliquibus, bus actibus, non Deo eos. Unde ex hoc non potest concludi, quin illi qui sunt à Deo per prælatum Ecclesie missi, possint commendare se ipsos, cum Deus illos commendat largiendo munera gratiarum, ex causis tamen supra dictis.

Et sic etiam patet responsio ad septimum. Ad octavum, & nonum dicendum, quod auctoritates illæ loquuntur de laude qua aliquis se ipsum commendat, gloriam propriam quaerens. Ad decimum etiam patet responsio per Interlinearem, que dicit: Si ego tantum glorifico me ipsum, si se ipsos glorificant, gloria nihil est; secus autem est de illis quos Deus glorificat per munera gratiarum que eis largitur.

## CAPUT XIV.

Secundo de hoc quod religiosi detractoribus suis resistunt.

**N**unc secundo videamus, quomodo nituntur ostendere, quod religiosi suis detractoribus resistere non debent.

Nam I. Cor. xii. super illud: Nemo potest dicere Dominus Jesus, dicit Glossa: Humiliari debent Christiani, ut patiantur se argui; non querant aulationibus deliniri. Ergo religiosi qui non sustinent se argui, ostendunt se non esse veros Christianos.

Item. II. Cor. xii. 12. Signa Apostolatus mei facta sunt super vos in omni patientia: Glossa: Patientiam memorat, que ad motus pertinet. Ergo illi qui Apostolorum officium prædicando exercent, præcipue debent esse patientes, secundum illud Psal. xci. 15. Hæns patientes erunt, ut annuntient. Ergo debent

sustinere in patientia suos detractores, & non eis resistere.

Item. Galat. iv. 16. Ego inimicus vobis factus sum, verum dicens vobis: Glossa: Nemo carnalis se vult argui errantem. Ergo qui se ipsos argui non patiuntur, ostendunt se carnales esse.

Præterea. Phil. i. super illud: Videte canes &c. dicit Glossa: id est, cognoscite illos esse canes, non ratione, sed consuetudine contra insolitam veritatem laitates: & infra: Sicut canes consueverunt magis sequuntur quam rationem, ita pseudoapostoli irrationabiliter contra veritatem lairant, & mordent. Et ita illi qui mordent de novo reprehendentes sua vitia, sunt pseudoapostoli.

Item. Gregorius dicit in Pastoralibus: Qui prava studet agere, & tamen ad hæc ceteros vult tacere, ipse sibi testis est, quia plus veritate se appetit diligi, quam contra se non vult defendi. Veritas autem Deus est, ut dicitur Joan. xiv. Ergo illi qui non sustinent se argui, ostendunt se plusquam Deum diligere, & ita in statu damnationis esse.

Item. Adhuc potest melius obijci pro parte ista. Proverb. ix. 8. Noli arguere derisorem, ne oderit te: argue sapientem, & diliget te. Item Beclii. xxi. 7. Qui odit correctionem, vestigium est peccatoris. Item Rom. xii. 14. Benedicite persequentibus vos, benedicite, & nolite maledicere. Item Luc. vi. 28. Benedicti maledicentibus vobis, & orate pro calumniantibus vos. Item I. Cor. xv. 12. Maledicimur, & benedicimus; blasphemamur, & obsecramus. Ex quibus omnibus videtur quod perfecti viri, & præcipue qui officio prædicationis vacant, non debeant maledicentibus resistere.

Quod autem apostolici viri aliquando maledicentibus resistere possint, patet per illud quod habetur Rom. i. 11. 8. Non sicut blasphemamur, & sicut alicuius quidam nos dicere: Pacianus mala ut veniant bonæ quorum damnatio justa est: Glossa: Quidam pervertunt homines non intelligentes, & ad reprehendendum proclives, ita imponunt nobis: & horum damnatio justa est, & ideo non est eis credendum: in quo manifeste detractoribus suis resistit.

Item. In III. Canon. Joan. 10. Si venero, commensuram ejus opera, que facit verbis malignis garruens in nos: ubi Glossa dicit: Sicut linguas detrahentium nostrum vitio non debemus excitare, ne pereant, ita per suam nequitiam excitatas debemus æquanimiter tolerare, ut meritum nobis crescat; aliquando etiam compecere, ne dum de nobis maledicunt, eorum qui bona audire poterant, corda corrumpant.

Item. II. Cor. x. 10. Epistola, inquit, graves sunt, & fortes presentia autem corporis infirma, & sermo contempitibus. Hoc cogit qui eiusmodi est, quia quales sumus in verbo per epistolas absentes, tales & presentes in factis. In quo etiam patet quod Apostolus his qui de se mala disseminabant, restiuit.

Item. Gregorius homil. ix. primæ partis super Ezech. Hi quorum vita in exemplum imitationis est posita, debent, si possunt, detrahentium sibi verba compecere, ne eorum prædicationem non audiant qui audire poterant, & in pravum moribus remanentes, bene vivere contemnant. Perfecti autem viri sunt quorum vita in imitatione est posita. Ergo ipsi debent compecere linguas detrahentium, cum possunt.

Item. Augustinus in II. de Trinit. Gratanter suscipit osculum columbinum pulcherrima, & modestissima charitas; dentem autem caninum vel evitat castissima, cautissimeque humilitas; vel retundit solidissima veri-

tas. Ex quo patet quod animi dentes detractorum quandoque sunt evitandi, quandoque retundendi.

Item. Hoc patet multorum exemplo Sanctorum, ut Gregorii Nazianzeni, Hieronymi, Bernardi, & multorum aliorum, qui apologeticos fecerunt, & epistolas quibus se excusarent ab his quæ eis imponebantur.

Est ergo in reprehendis distinguendum: quia aut ordinate reprehendumus, & intentione correctionis; & sic sunt non solum ferendi, sed diligendius reprehendendo falsa imponendi, apud alios detrahentes; & tunc quandoque sunt patienter sustinendi, quando scilicet talis detractio non multum nocet aliis, generando scandalum in cordibus auditorum; quandoque autem, si fieri potest, sunt repellendi, non amore privatae gloriae, sed communis utilitatis. Si vero repelli non possunt, nihilominus patienter tolerandi sunt: unde Gregorius in prædicta homil. dicit: *Iusti sicut sine arrogantia loquuntur aliquando bona quæ agunt, ita sine zelo privatae gloriae detrahentium sibi linguas redargunt, quia noxia loquuntur. Cum vero lingua detrahentium corrigi nequeunt, aequanimiter sunt per omnia sustinenda; nec obtræctionis sermo timendus est; ne dum vituperatio peccatorum metuitur, recti operis via deseratur.*

Ad primum quidem dicendum, quod veri Christiani patienter se argui ab his qui ad correctionem arguunt; resistent autem his qui ad subversionem arguunt; & præcipue quando non solum persona, sed veritas blasphematur.

Ad secundum dicendum, quod apostolici viri semper habere debent patientiam. Quod autem aliquando resistent detractoribus, non est ex impatientia, sed ex zelo veritatis, ut dictum est.

Ad tertium dicendum, quod illi qui iniquos reputant charitative corrigentes, se carnales ostendunt; non autem illi qui resistent detractoribus veritatis.

Ad quartum dicendum, quod Glossa illa loquitur de illis qui sine ratione contra veritatem latrant, mordendo prædicatores veritatis. Illi vero qui falsitatem prædicantes sustinent sub prætextu patientiæ, essent mutis canibus comparandi: de quibus Isai. LVI. 10. *Canes muti non valentes latrare.*

Ad quintum dicendum, quod sicut probatur plus se diligere quam veritatem qui non vult veritatem contra se defendi; ita ostenditur plus se diligere quam veritatem qui veritatis adversarius non resistit, ut sibi pacem querat: & ita ex amore veritatis sancti viri detractoribus resistunt.

Ad octavam autem quæ sequuntur, patet responsio: quia in sequentibus auctoritatibus præcipitur ut recte corrigentes diligantur; & prohibetur ne perverse detrahentes odio, vel impatientia prosequamur; sed eos magis diligamus, & pro eis oremus: quod etiam sancti viri complent in illis quorum detractioibus resistunt.

#### CAPUT XV.

*Tertio de hoc quod religiosi in iudicio contendunt.*

**N**unc tertio restat videre, quomodo nituntur ostendere, quod religiosi in iudicio contendere non debeant, nec procurare quod armis defendantur: primo inducens illud quod habetur I. Corinth. VI. 7. *Jam quidem omnino dectum est in vobis, quod iudicia habetis inter vos. Quare non magis injuriam accipitis, quare non magis fraudem patimini? ubi dicit Glossa: „ Perfectus licet sua repetere simpliciter, id est sine causa, sine iudicio, sine lite; sed non con-*

„ venit eis inde movere causam ante iudicem. „ Cum ergo religiosi sint in statu perfectionis, non debent cum aliquo contendere.

Item. Math. V. 40. dicitur: *Et qui vult tecum in iudicio contendere, & tunicam tuam tollere, dimitte ei & pallium:* & sicut patet per Glossam, tria præcepta quæ ibi ponuntur, perfectionem justitiæ demonstrant. Ergo cum religiosi perfectionem vite proficiantur, non debent cum aliquo in iudicio contendere, sed potius sua dimittere.

Item. Lucæ VI. 29. *Ab eo qui auferit tibi vestimentum, etiam tunicam non prohibere:* & infra: *Qui auferit que tua sunt, ne repetas: ubi dicit Glossa: „ Quod de vestimento, & tunica dicit, etiam in aliis est „ faciendum. „ Ergo videtur quod religiosi, ad quos præcipue ista præcepta pertinent, non debeant aurescentes prohibere, nec etiam ablata repetere.*

Item. Math. X. 14. Dominus Apostolis mandat: *Quicumque non recipit vos, neque audierit sermones vestros, exentes foras de domo, vel civitate, & excutite pulverem de pedibus vestris;* & hoc idem habetur Luc. IX. Ex quo videtur quod Apostoli, & apostolici & perfecti viri non debeant litigare, si in aliqua civitate, vel castello, vel aliqua societate non recipiantur.

Item. I. ad Corinth. XI. 16. *Si quis videtur contentiosus esse, nos talem consuetudinem non habemus.* Ergo illi qui in iudicio contendunt, à forma apostolica perfectionis declinant.

Item. I. Corinth. XIII. 5. *Charitas non querit que sua sunt:* Glossa: Non repetit ablata. Ergo qui in iudicio contententes sua repetunt, charitatem non habent.

Item. Gregorius in XIII. Lib. Moral. *Cum proterrena re pax à corde cum proximo scinditur, apparet quod plus res quam proximo amatur.* Sed hoc est contra charitatis ordinem. Ergo qui propter hoc quod repetit suam rem,urbationem sustinet proximorum, contra charitatem agit.

Item. Secundum regulam Hieronymi, *omne quod potest fieri, vel non fieri, salva triplici veritate, omittendum est propter scandalum.* Sed aliquis potest dimittere rem suam de qua in iudicio contendit, salva triplici veritate. Ergo si in iudicio repetit cumurbationem, & scandalum proximorum, contra charitatem facit. Inter omnia temporalia maxime est necessaria corpori ad vitam sustentandam esca. Sed esca dimittitur propter scandalum proximi: I. Corinth. VII. 13. *Si esca scandalizat fratrem meum, non manducabo carnem in æternum.* Ergo multo fortius omnia alia temporalia sunt potius dimittenda quam aliquis scandalum, velurbationem sustinet proximorum.

Sed quod sanctis viris liceat se per iudicium tueri, patet per id quod habetur Actuum XXV. ubi Paulus, ne Judæis traderetur, Casarem appellavit. Appellatio autem ad iudicium pertinet. Ergo viri perfecti possunt se per iudicium defendere.

Item quod possint procurare quod armis defendantur, patet exemplo ejusdem Apostoli de quo dicitur Act. XXIII. quod procuravit ut deduceretur cum custodia militum armatorum, qui cum defenderent ab insidiatoribus.

Item quod liceat perfectis viris libertatem sui status defendere præcipue in iudicio ecclesiastico, patet per hoc quod habetur Act. XV. quod Paulus & Barnabas contra eos qui volebant credentes ex gentibus in servitium redigere legis, Hierosolymam ascenderunt ad iudicium Apostolorum: de quo etiam dicit Galat. II. 4. *Propter subintroductos falsos fra-*

tres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram, quam habemus in Christo Jesu, ut nos in servitium redigerent: quibus neque ad horam cessimus subiectione. Ergo cum aliqui volunt in servitium redigere religiosos, & perfectos viros, possunt se defendere iudicio ecclesiastico.

Item quod possint sua temporalia aliquando per iudicium defendere, expresse habetur per Gregorium in XXXI. Lib. Moral. super illud Job XXIX. *Irrusta laboravit, sic dicitur: „ Cum curam rerum temporalium nobis inieris necessitas imponit; quidam „ dum eas rapiunt, solummodo tolerandi sunt; quidam „ vero servata charitate prohibendi, non tam „ sola cura ne nostra subtrahant, sed ne rapientes „ non sua, semetipsos perdant. Plus quippe ipsis rapitibus debemus metuere quam rebus irrationabilibus defendendis inihiare. „ Item Gregorius in eodem super illud Job: *In occursum pergit armatis „ Plerumque quieti, atque inconcussi relinquitur, „ si obviare pravis pro justitia non curamus; sed si „ ad æternæ vite desiderium animus exarsit; si verum „ lumen intrinsecus respicit; si in se flammam „ sancti fervoris accendit: inquantum locus admittit, inquantum causa exigit, debemus pro defensione „ ne justitiæ nosmetipsos objicere, & perveris ad „ injusta erumpentibus, etiam cum ab eis non quaerimur, obviare. Nam cum iustitiam quam nos „ amamus, in alii ferunt, nos nihilominus sua per „ cussione confodunt, etiam si venerari videantur. „ Ex quo patet quod perfecti viri debent se ultro ingere ad aliorum injurias repellendas etiam non provocati.**

Item. Ad officium charitatis pertinet quod aliquis oppressos ab opprimentibus liberet secundum illud Job. XXIX. 17. *Conterebam malos iniqui, & de dentibus illius aufereram prædam:* & Proverb. XXIV. 11. *Erue eos qui ducuntur ad mortem:* & in Psal. LXXXI. 4. *Eripite pauperem, & egenum de manu peccatoris liberate.* Sed aliquis tenetur ad impendenda charitatis officia magis illis qui sunt sibi magis conjuncti: sed magis conjuncti sunt religioso alicui fratres sui religionis. Ergo debet secundum charitatem resistere illis qui fratres religionis suæ nituntur opprimere. Sic ergo ex omnibus prædictis patet quod religiosi non solum licite, sed etiam laudabiliter interdum resistunt violentiis, & fraudibus malignorum.

Sciendum est ergo, quod aliquando religiosorum adversarii impugnant ipsam religionem, vel religiosorum statum in his quæ ad spiritualia pertinent; aliquando vero in temporalibus. Et si quidem in spiritualibus impugnentur, totis viribus resistere debent, & præcipue in illis in quibus non solum sibi, sed & aliis prosunt: quia cum religionis statum non assumunt, nisi ut spiritualibus vacent, per hujusmodi impugnationem perfectionis propositum impeditur. Unde sicut perfectionis est ut homo perfectionis propositum custodiat, ita etiam ut impediuntibus resistat. Si autem per temporalibus, tunc perfectionis est ut quis dampnum patienter sustineat, quod vergit in suum propter detrimentum; nisi forte inferenti violentiam consuleret vellet, ejus malitiæ resistendo, ut per auctoritatem Gregorii prædictam patet. Sed in illis quæ ad detrimentum commune pertinent etiam temporale, non est perfectionis, sed negligentia, vel pusillanimitatis talia incommoda, dum possit resistere, sustinere; cum aliquis ex charitate teneatur, dum potest, proximorum incommodis obviare, secundum illud quod dicitur Proverb. XXIV. 11. *Erue eos qui ducuntur ad mortem &c.*

Ad illud ergo quod primo objicitur, dicendum, quod in illo verbo Apostoli aliquid interdicitur omnibus, & aliquod perfectis tantum. Omnibus quidem interdicitur, cum contentione, vel fraudulenter, vel apud infideles iudices sua repetere movendo causam, ut patet per Glossam ibidem; sed perfectis interdicitur, cum lite, & in iudicio pro rebus suis repetendis causam coram iudice movere. Sed, ut Gratianus dicit XI. q. 1. cap. *Episcopus*, hoc intelligendum est de rerum propriarum petitione, non autem de repetitione rerum communium, quæ licet eis repetere, sicut habere. Et sic hujusmodi repetentes in iudicio, non sua repetunt, sed res Ecclesiæ, quarum procuraciones gerunt; nec coram iudice sibi, sed aliis stant, quorum negotia agunt. Sciendum tamen, quod illa Glossa non est authentica, sed magistralis: quod patet ex hoc quod est quadam conclusio ex verbis Augustini illata: unde paulo ante præmittitur: „ Ut autem prædicta verba Augustini &c. „ in quibus Augustini verbis quamvis dicitur, habere iudicium infirmis concessum esse secundum veniam, non tamen dicitur quod non liceat perfectis; nec magister etiam subdit postea, quod eis non liceat, sed quod eis non conveniat. Si enim his qui sunt in statu perfectionis, in iudicio non liceret aliquem trahere, nec ipsi Episcopis hoc licitum esset, quorum status est perfectior quam religiosorum: alias religio si ad prælationis apicem promoveri non possent. Non enim ex hoc quod aliqua perfectionis statum assumit, aliquid ei illicitum redditur quod prius non erat, nisi se ad illud specialiter voio adstrinxerit. Unde non plus est religiosi illicitum in iudicio causam movere quam prius, nisi quatenus voio oppertatis contradicit; & hoc est quando aliquis religiosus vellet pro recuperanda, vel acquirenda re propria litigare, quod ei secundum votum suæ professionis possidere non licet, aut etiam interdum propter scandalum. Vel potest dici, & forte verius, quod verbum illud Glossæ non potest intelligi de perfectis quoad statum, sicut sunt religiosi, quia tales non habent aliquod proprium: unde nihil esset dictum, quod in eadem Glossa dicitur, quod sua possunt repetere simpliciter. Quod ergo dicitur in Glossa, intelligendum est de perfectis secundum gradum charitatis, id est qui perfectam charitatem habent, in quocumque statu sint: licet enim tales sua repetendo in iudicio non peccent, interdum tamen per hoc eorum perfectioni derogatur: unde Glossa non dicit, quod talibus non liceat, sed quod eis non conveniat. In aliquibus tamen casibus non est ei inconveniens in iudicio sua repetere. Præsertim castus est, quando oritur contentio de re spirituali: unde Act. XV. cum esset orta contentio de observatione legalium, hoc Paulus detulit ad iudicium Apostolorum: & de eodem ad Galat. II. 4. *Et propter quosdam falsos fratres, qui subintroierunt explorare libertatem nostram.* Secundus est, quando oritur contentio de eo quod potest vergere in detrimentum rei spiritualis, quamvis sit temporale: unde Act. XXV. Paulus appellavit Casarem pro liberatione suæ quia per eius mortem, vel incarcerationem impediatur fructus prædicationis. Ipse tamen quantum in se erat cupiebat dissolvi, & esse cum Christo, ut dicitur Philip. I. Tertius est, quando contentio est de aliquo quod vergit in temporale dampnum alterius, & maxime patrum. Reus enim est quodammodo rapinae qui sua negligentia alios dampnum incurere permittit, & præcipue in his quæ sunt ejus curæ commissa. Unde de hoc non potest perfectionis sacrificium Deo exhiberi. Eccli. XXXIV. 24. *Qui offert sacrificium ex*

substantia pauperum, quasi qui vocat filium in conspectu patris sui. Quartus est, quando contentio est de eo quod vergit in spirituale damnium illius qui iniuste detinet rem alterius temporalem: unde Gregorius in XXXI. Lib. Moral. super illud Job xxxix. *Frustra laboravit*, dicit: „Quidam dum res temporales rapiunt, solummodo sunt tolerandi; quidam vero servata charitate prohibendi, non sola cura ne nostra subtrahant, sed ne rapientes non sua, sed et melipsos perdant.“ Quintus est, quando vergit in corruptionem multorum per exemplum rapiendi. Eccle. viii. 11. *Quia non profertur cito contra malos sententia, absque timore ullo filii hominum perpetrata mala.*

Ad secundum dicendum, quod, sicut Glossa ibidem dicit, in tribus preceptis ibidem positus perfectio iustitie ostenditur. Quorum primum est: *Si quis te percusserit in dexteram maxillam, prebe et alteram.* Secundum est: *Qui vult tecum in iudicio contendere, et tunicaam tuam tollere, dimitte ei et pallium.* Tertium est: *Quicumque te angariaverit mille passus, vade cum eo et alia duo.* Quae tria ad patientiam pertinere noscuntur. Hoc autem tertium, ut Glossa exponit ibidem, intelligendum est non tam tu cum eo pedibus vadas, quia hoc nec in Christo, nec in aliis historialiter legitimus esse completum; sed ut parato animo sis ire, cum oporteret. Similiter & primum preceptum, ut Augustinus dicit in Lib. de mendacio, sic est intelligendum ut homo cor paratum habeat non solum ad alias alapas accipiendas, sed etiam quolibet tormenta pro veritate patienda cum eorum dilectione a quibus illa pateretur. Nec intelligitur quod ad lineram aliquis debeat maxillam praebere se percutienti; cum ne Dominus hoc etiam percussus impleverit, nec Apostolus Paulus. Unde patet quod medium preceptum secundum eandem formam est exponendum, ut scilicet quilibet habeat cor paratum ad quolibet damna temporalia sustinenda potius quam charitatem, vel veritatem relinquant. Potest autem sine praerudicio veritatis, vel charitatis contingere quod aliquis in iudicio sua repetat, ut ex praedictis patet: & propter hoc non sequitur ratio.

Et similiter dicendum est ad tertium. Ad quartum dicendum, quod Dominus praecepit ut Apostoli pedes excutiant a pulvere in testimonium eorum qui eos non recipiant: unde Matth. x. 14. dicitur: *Excute pulverem de pedibus vestris (1) in testimonium illis:* unde super illud Luc. ix. *Excute pulverem de pedibus vestris*; dicit Glossa: „Ad contestationem terreni laboris, quem pro eis inaniter susceperunt:“ & hoc testimonium ordinatur ad divinum iudicium: unde sequitur Matth. x. *Amen dico vobis, tolerabilis erit terra Sodomorum, et Gomorrhæorum in die iudicii quam illi civitati.* Ab illis ergo Dominus discipulis suis mandat ut non recipiant recedamus qui finali iudicio pro suis sceleribus reservantur, sicut sunt infideles, de quibus dicitur I. Cor. v. 13. *Bos qui foris sunt, iudicabit Deus.* Sed de his qui intus sunt, scilicet fidelibus, iudicium Ecclesiae committitur. Unde si aliquis in societatem fidelium recipi velit, et ipsi iniuste contradicant; non debet hoc divino iudicio reservari, sed ad iudicium Ecclesiae corrigendum deduci.

Ad quintum dicendum, quod iudicium cum contentione omnibus infirmis est prohibendum, ut patet per Glossam I. Cor. v. super illud: *Jam quidem omnino delictum est &c.* Est enim contentio impugnatio

veritatis per confidentiam clamoris, ut habetur in Glossa Rom. 1. super illud: *Homicidii, contentione &c.* Unde illi qui cum veritate in iudicio stant, non confidentes in clamore, non propter hoc sunt contentiosi.

Ad sextum dicendum, quod non est intelligendum quod salva charitate nullo modo possit aliquis ablata repetere; sed quia charitas non inducit ad repetendum ablata ex cupiditate: unde Glossa: „*Non querit que sua sunt, id est, ablata non repetit, quia non est amatrix pecuniae.*“ Quandoque tamen aliquis ex charitate sua repetere potest zelo fraternae correctionis, ut patet per auctoritatem Gregorii inductam.

Ad septimum dicendum, quod non semper quando aliquis rem suam repetit in iudicio, pacem quam cum proximo debet habere, a corde suo repellit. Unde quamvis pax cordis nullo modo sit perdenda pro terrena re recuperanda, non sequitur quod aliquis non possit in iudicio terrenam rem repetere. In ipso enim tumultu iudicii plerumque est salva pax peccatoris, cum etiam a bonis viris in bellorum tumultibus non amittatur, alias omnia bella essent illicita.

Ad octavum dicendum, quod si aliquis iuste in iudicio sua repetit, ipse non scandalizat, scandalum active faciens; sed si aliquis scandalizatur, est scandalum passivum tantum. In quo distinguendum videtur quod aut est scandalum Pharisæorum, cum scilicet quis ex malitia scandalizatur, & scandalum in aliis suscitatur; & tale scandalum est contemnendum exemplo Domini, qui auditu Pharisæorum scandalo, dixit Matth. xv. 14. *Scitote eos: caeci sunt, & dices caecorum:* aut scandalum infirmorum, quod scilicet procedit ex infirmitate, vel ignorantia; & huic scandalum occurrentem est iuxta posse, ita tamen ut pro hoc removendo aliquid illicitum non committatur. Esset autem illicitum, si aliquis bona Ecclesiae sibi commissa perire permitteret a praeconibus direpta. Unde quamvis aliquis scandalo passivo scandalizatur, nihilominus ille cui cura Ecclesiae committitur, debet custodire, & defendere jura Ecclesiae sibi commissae: unde B. Thomas Cantuariensis Episcopus contempro scandalo Regis Angliae, bona suae Ecclesiae defensavit usque ad mortem. Sed si etiam posset sine peccato dimittere illius rei repetitionem, non oportet quod propter scandalum passivum dimittat repetere. Potest enim alio modo scandalo passivo obviare, si est scandalum infirmorum, scilicet pacificis verbis se iuste agere ostendens: & magis proximo prodesset, si eum ab iniusta deceptione eriperet, vel consuetudinem similia presumendi auferret, quam si ei rem suam dimitteret. Per praeterea magis debet aliquis scandalo suo quam proximi cavere: & ideo si timeret se scandalum perpetui, nisi sua repeteret, non deberet a rei suae repetitione prohiberi.

Ad nonum dicendum, quod quamvis esca simpliciter sit maxime necessaria corpori, non tamen quaerit esca. Si enim aliquis ab una esca absteineat, potest alia sustentari: unde aliquo genere escae magis esco abstinendum pro scandalo evitando, quam res aliquas alias temporales dimittere, quae cum majori nocumento amitterentur, & quandoque cum aliquo periculo peccati esset, si non repeterentur, ut ex dictis patet.

## CAPUT XVI.

Quarto de hoc quod religiosi persecutores suos puniri procurant.

Nunc restat quarto ostendere, quomodo nituntur monstrare, quod religiosi suis persecutoribus nullam penam, aut persecutionem debeant procurare. Dicitur enim Matth. v. 44. *Benefacite his qui oderunt vos: & orate pro persecutoribus. Et calumniantibus vos: & hoc idem dicitur Luc. vi. Ergo inimicis persecutionem inferre prohibemur. Qui enim alicui bona debet inferre, multo magis non debet ei nocere.*

Item, Matth. x. 16. *Ecce ego mitto vos sicut oves in medio luporum:* Glossa: „*Qui locum praedicationis suscipit, mala ferre non debet, sed tolerare.*“ Ergo si aliqui praedicatoris penas inferri suis adversariis irris procurant, se falsos praedicatoris ostendunt.

Item, Rom. xii. 17. *Nihil malum pro malo reddentes: & infra: Non vosmetipsos defendentes, charissimi, id est, non sitis recitantes adversarios.* Ergo contra doctrinam Apostoli faciunt qui suos adversarios puniri procurant.

Item in Legenda Sanctorum Simonis, & Judae legitur, quod cum dux Regis Persarum veller punire sacerdotes idolorum contrarios Apostolis, Apostoli projecterunt se ad pedes ducis, rogantes ut eis parceret, ne essent alicui interemptionis occasio qui ad communem salutem venerant procurandam. Ergo illi qui procurant, ut sui adversarii a Principibus puniantur, non sunt veri, sed falsi Apostoli.

Item, Galat. iv. 29. *Quomodo tunc is qui secundum carnem natus est, persequatur cum qui secundum spiritum, ita & nunc.* Glossa Augustini: „*Qui sunt secundum carnem nati? Dilectores mundi, amatores saeculi. Qui sunt secundum spiritum nati? Amatores regni caelorum, dilectores Christi.*“ Ergo illos qui alius persecutionem procurant, apparet esse amatores mundi.

Item, Galat. v. 26. *Non efficiamur inanis gloria cupidi:* Glossa: „*Inanis gloria est vincere velle ubi praemium non est.*“ Sed illi qui adversariis suis persecutionem procurant, victoriam quaerere videntur. Ergo hoc ad inanem gloriam pertinet. Ex his ergo concludere volunt, quod nullo modo sanctis viris liceat aliquibus persecutionem concitare.

Item, Luc. ix. 54. dicitur, quod Jacobus & Joannes dixerunt: *Domine, vis dicimus ut ignis descendat de caelo, & consumat illos? Et conversus increpavit illos, dicens: Nescitis cuius spiritus estis. Et quo videtur quod illi qui sunt spiritus Dei repleti, punitionem aliorum non debeant procurare.*

Sed quod sancti viri penas aliquibus inferant, vel inferri procurant, probatur primo exemplo ipsius Christi, de quo dicitur Joan. 11. 14. *quod vendentes, & ementes de templo eiecit, & numulariorum effudit es; & mensas subvertit.*

Item exemplo Petri, qui Ananiam, & Saphiram verbo suo morti condemnavit, quia fraudaverant de pretio agri, Act. v.

Item, Act. xii. 10. dicitur, quod Paulus repletus Spiritu Sancto, intrens Elimam magnum dixit: *Opone omni dolo, & omni fallacia, fili diaboli, inimice omnis iustitiae, non desinis subvertire vias Domini rectas. Et nunc ecce manus Domini super te, & eris caecus, non videns Solem usque ad tempus. In quo patet quod verbis eum exasperavit, & penam caecitatis inflixit.*

Item, I. Cor. v. 3. *Jam iudicavit praesens eum, qui sic operatus est, in nomine Domini nostri Jesu Christi congregatis vobis; meo & spiritu cum virtute Domini Jesu tradere hujusmodi satanas in incertum carnis: Glossa: „*Ut satanas corporaliter eum vexet:“* quam quid quidem constat magnam penam esse. Et sic idem quod prius.*

Item, Cant. 11. 15. *Capite nobis culpas parvulas:* Glossa: „*Debellate, & comprehendite schismaticos, & haereticos:“* quia, ut in alia Glossa ibidem dicitur, non sufficit nobis vitam nostram aliis in exemplum proponere, & bonam praedicationem facere, nisi errantes corrigamus, & infirmos ab insidiis aliorum defendamus.

Item, Dionysius in iv. cap. de div. Nom. dicit, quod Angeli non sunt mali, quamvis interdum malos puniant. Sed ecclesiastica hierarchia exemplata est ad caelestia. Ergo sine malitia potest esse hominis alicujus quod malis penam inferat, vel inferri procuret.

Item, xxiii. quast. 111. cap. *Qui potest, dicitur: Qui potest obviare, & perturbare per versos, & non facit, nihil est aliud quam favere impietati eorum; nec caret scrupulo societatis occulta qui manifestio faciendi desinit obviare.* Ex quo patet quod non solum licet malis resistere, & eos perturbare, sed etiam hoc sine peccato dimitti non potest.

Item, Job xxxi. 21. dicitur de equo, per quem praedicator intelligitur: *In occursum pergit armatus:* Glossa: „*Quia prave ac male agitans se pro defensione iustitiae opponit: & interlinearis: Etiam, cum ipse non queritur.*“ Ex quo patet quod sanctorum praedicatorum est iniquus perturbare, etiam eos qui eis molestias non inferunt. Sed tamen hoc non faciunt sancti ex odio, sed ex amore: unde I. Cor. v. 3. super illud, *Tradere hujusmodi hominem satanae in incertum carnis, ut spiritus sacris fiat,* dicit Glossa: „*Ex his verbis manifestat Apostolus se non odio, sed amore illud fecisse:“* & infra: „*Sic & Helias, & alii viri boni nonnulla peccata morte punierunt: quia sic viventibus ipsis metus inculcatur, & illis qui morte puniebantur, non ipsa mors nocebat, sed peccatum, quod augeri posset, si viverent, minuebatur.*“ Unde non proprie persecutio potest dici, quod sancti malis inferunt, cum non totaliter eos insequantur, ut in malo eorum finem constituent, sed in bono eorum, ut corrigantur, vel a peccato desistant, vel saltem in bono altorum, ut metu coerceantur, vel ab impiis liberentur. Aliquando tamen persecutionis nomen accipit praedicta punio propter penae similitudinem. Unde Augustinus ad Bonifacium Comitem, & habetur xxiii. quast. iv. cap. *Si Ecclesia, si verum dicere, vel cognoscere volumus, persecutio est iniusta, quam impii faciunt Ecclesiae Christi iustae, quam facit Ecclesia Christi impiis.*

Item, I. Psal. xvii. 38. *Persequar inimicos meos, donec deficiant: & alibi Psal. c. 5. Detrahelem secreto proximo suo, hunc persequer.*

Ad id ergo quod primo obicitur, dicendum, quod, sicut jam probatum est, sancti non ex odio, sed ex amore malos puniunt, vel puniri procurant: in hoc enim eis non nocent, sed prosunt, ut supra dictum est.

Ad secundum dicendum, quod praedicatorum non debent aliis mala inferre, ut eorum intentio in malis eorum quiescat, quasi penae delectentur; debent tamen mala penae inferre vel perse, vel per alios propter bonum vel ejus qui punitur, vel aliorum.

(1) Deest hoc loco in Vulgata in testimonium illis; Luca vero ix. 5. in testimonium supra illos. CA-

rum, ut prius dictum est.  
 Ad tertium dicendum, quod ille qui ex zelo charitatis, alicujus punitionem procurat, non reddit malum pro malo, sed magis bonum pro malo, cum ipsa poena sit utilis et qui puniunt. Sunt enim poena medicinae quaedam, ut II. Ethic. dicitur: & Dionysius dicit in IV. cap. de div. Nom. Puniri non est malum, sed fieri poena dignum. Similiter hoc quod prohibetur adversarios referre, intelligendum est ne referriamur ex odio, vel livore vindictae.

Ad quartum dicendum, quod sancti, sicut dictum est, alios non puniunt, vel puniri procurant nisi propter correctionem eorum, et vel aliorum. Quandoque autem aliqui ex impunitate insolentes redduntur, & ad peccatum proniores. Eccl. vii. 11. *Et tunc nullo timore filii hominum perpetrati mala: & tunc sancti contra malos poenas utuntur.* Quandoque autem clementia magis proficit ad correctionem; & tunc sancti poenas impediunt, vel remittunt: unde Lucae IX. super illud: *Nescitis quis spiritus estis &c.* Glossa: Non semper in eos qui peccant, est vindicandum; quia nonnumquam magis prodest clementia tibi ad patientiam, lapsa ad correctionem: & hac de causa Simon, & Judas adversariorum poenas impediunt.

Ad quintum dicendum, quod dilectores mundi injuste persequuntur eos qui sunt dilectores Dei; sed juste ab eis persecutionem patiuntur, ut patet ex auctoritate Augustini supra inducta.

Ad sextum dicendum, quod, ut jam patet ex dictis, sancti non procurant aliorum poenam nisi propter aliquam utilitatem, & hanc utilitatem pro premio computant: unde ex hoc non incurrit notam inanis glorie.

Ad septimum dicendum, quod, sicut Glossa ibidem dicit, Apostoli adhuc rudes, & modum medicandi ignorant, non ex amore correctionis aliorum, vel malitiae inveniende in illis, sed ex odio vindictam desiderabant. Hanc autem ignorantiam Dominus reprehendit. Postquam vero eos de vera dilectione docuit, aliquando potestatem tribuit tales vindictas exercendi, sicut Petro in Ananiam, & uxorem ejus: quorum mors vivendibus utilis merum mortis incussit: & in illis qui pupiebantur, peccatum quod augere poterant, si viverent, finivit: & hoc idem habetur in Glossa I. Cor. v. 3. super illud, *Tradere huiusmodi hominem satanae &c.* Vel dicendum, quod ideo Dominus increpavit discipulos poenam Samaritanorum petentes, quia videbat eos clementia facilis posse convertere unde Glossa ibidem dicit: Denique Samaritani cuncti, utis creditur, a quibus hoc loco ignis arceatur.

CAPUT XVII.

Quinto de hoc quod religiosi placere hominibus volunt.

Uno quinto restat videre, quomodo ostendere nituntur, quod religiosi non debent querere ut hominibus placeant. Quia in Psalm. LIII. 6. dicitur: *Deus dissipavit ossa eorum qui hominibus placeant: confusi sunt, quoniam Deus sprevit eos.*

Item ad Gal. I. 10. *Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem.* Ergo religiosi qui se servos Christi profitentur, non debent querere ut hominibus placeant.

Item I. ad Corin. IV. super illud, *Usque in hanc horam esurimus &c.* Glossa: Libere, & sine aliqua adulatione veritatem predicantes, &

gesta prave vite malorum arguentes, gratiam non habent apud homines. Si ergo religiosi debent sine adulatione libere veritatem predicare, non debent querere quod hominibus placeant.

Item Gregorius in Pastoralibus: *Adulterina cogitationis reus est, si placere par sit sponsa oculis appetit, per quem sponsus dora transmissa. Sponsam autem ibi Ecclesiam vocat, puerum autem Dei ministrum. Ergo si religiosi, qui se Dei ministros profitentur, hominibus placere querant, adulterinae cogitationis reus sunt.*

Item Desiderium hominibus placendi procedit ex amore sui. Sed, sicut dicit Gregorius in Pastoralibus, *actori reddit aliquem extraneum amor suus.* Ergo per hoc quod aliquis homini placere querat, Deo extraneum redditur.

Item Illud quod in vitium sonat, praecipue a religiosis caveri debet. Sed esse placidum sonat in vitium, ut patet per Philosophum in IV. Ethic. Ergo religiosi querere non debent ut hominibus placeant.

Ex huiusmodi igitur probare volunt, quod nullo modo aliquis debeat querere hominibus placere, nisi Sed hoc esse falsum, multipliciter ostenditur. Dicitur enim ad Rom. xv. 2. *Unusquisque proximo placeat in bonum, ad edificationem.* Item I. ad Cor. x. 32. *Sine offensione estote Iudeis, & gentibus, & Ecclesiae Dei, sicut & ego per omnia omnibus placeo.* Item Roman. xii. 17. *Providentes bona non solum coram Deo, sed etiam coram omnibus hominibus.* Hoc autem non esset necessarium, si non oporteret curare quomodo hominibus placeremus. Ergo quilibet curare debet ut hominibus placeat.

Item Matth. v. 16. *Sic luceat lux vestra coram hominibus, ut videant opera vestra bona, & glorificent Patrem vestrum qui in caelis est.* Sed nullus movetur ad glorandum ex bonis operibus nisi per hoc quod sibi placet. Ergo quilibet studere debet ut opera sua sint talia quae alii placere debeant.

Ad horum ergo evidentiam sciendum est, quod tribus modis prohibetur ne aliquis hominibus placere desideret, vel querat. Uno modo ne propter se ipsum placere querat, quasi in humano favore finem consuetens; sed hoc quod hominibus placere curat, debet aliquis referre ulterius ad aliquod bonum; scilicet ad Dei gloriam, vel proximum salutem & hoc est quod Gregorius dicit in Pastoralibus: *Sciendum est, quod oportet ut rectores boni placere hominibus appetant, scilicet ut sua astimationis dulcedine proximos in affectum veritatis trahant, non ut se amari desiderent, sed ut dilectionem suam quibus quantum volam faciant, per quam corda audientium ad amorem conditoris introducant. Difficile quippe est ut quantum libet recta donnuce predicatores qui non diligunt, libenter audiant. Et intra: Quod bene Paulus insinuat, cum suis novis studiis occulta manifestat, dicens: Sicut & ego per omnia omnibus placeo: qui tamen rursus dicit: Si adhuc hominibus placerem, Christi servus non essem. Placet ergo Paulus, & non placet: quia in hoc quod placere appetit, non se, sed de se hominibus veritatem placere querit. Alio modo quando aliquis, ut placet hominibus, facit aliquid per quod Deo displicet; & hoc est quod Hieronymus dicit super epistolam ad Gal. exponens illud, *Si hominibus placerem &c.* Si inquit fieri potest ut pariter Deo, & hominibus placeamus; placendum est: & hominibus, & autem aliter non placeamus hominibus, nisi Deo displiceamus; Deo magis quam hominibus placere debemus. Tertio modo quando aliquis quod in se est facit exterius, & tamen ab aliis temerarie iudicatur.*

tur. Tunc ergo sibi debet sufficere quod Deo placeat in conscientia, non curans quod hominibus non placeat, qui perverse iudicant: & hoc est quod habetur in Glossa ad Gal. I. super illud, *Si adhuc hominibus placerem &c.* Sunt homines temerarii iudices, detractores, susurriones, murmuratores, quarentes & suspicari quod non vident, quarentes etiam iactant re quae non suspiciantur. Contra tales sufficit iestimonium conscientiae nostrae.

Et secundum hoc de facili patet responsio ad omnia obiecta.

Quod enim dicitur, *Dissipavit ossa eorum qui hominibus placere volunt* intelligendum est de his qui ita hominibus placere volunt quod in hoc finem constituunt, & qui ut hominibus placeant, Deum offendunt.

Et similiter intelligendum est, quod dicitur ad Galat. I. *Si hominibus placerem &c.* ut ex dictis patet.

Ad tertium dicendum, quod quamvis illi qui veritatem annuntiant, malis displiceant, qui corrigi volunt; tamen ex hoc ipso bonis placeant, qui correctionem amant: unde dicitur Prov. ix. 8. *Argue sapientem, & diligit te.*

Ad quartum dicendum, quod verbum Gregorii intelligendum est, quando aliquis ita hominibus placere querit ut in hoc finem constituat, ut scilicet eo modo ametur quo Deus amari debet, vel scilicet aliquid quocumque modo contra Deum fiat: quod patet ex hoc quod immediate praemittit. Hostis, inquit, redemptoris est qui per recta opera quae facit huius vitae, ab Ecclesia amari concupiscit.

Ad quintum dicendum, quod verbum Augustini est intelligendum de inordinato sui amore, ex quo procedit ut aliquis propter se hominibus placere querat.

Ad sextum dicendum, quod placidus secundum Philosophum non dicitur qui qualitercumque hominibus placere querit, sed qui in hoc excedit, dum scilicet placere querit plusquam oportet, vel in quibus non oportet: eum enim qui secundum quod oportet aliis placere studet, amicum ibidem vocat.

CAPUT XVIII.

Sexto de hoc quod religiosi gaudent de his quae per eos Deum magnifice operatur.

Sexto videamus quomodo nituntur ostendere, quod religiosi gaudent non debent de his quae Deum magnifice per eos operatur. Luc. enim x. 29. dicitur: *In hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subiacentur.* Ergo eadem ratione nec de aliis magnifice per eos factis gaudere debent.

Item Job xxxi. 25. dicitur: *Si latatus sum super divitiis meis multis, & quia plurima egerit manus mea: Si vidi Solem cum fulgeret, & Lunam incedentem clare, & letatum est in abscondito cor meum; quasi dicit: Male mihi accidit: quod exponens Gregorius in XXII. Lib. Moral. dicit: Quia sanctum vitium intelligentia scientiae non corrumpit, de multis divitiis gaudere despicit. Quia vero eum magnitudinem operis non inflavit, Solem fulgentem non vidit, Quia autem illum nec fama laetavit exultit, clare incedentem Lunam minime attendit. Ergo patet quod non debent nec de scientia, nec de fama, nec de operibus gaudere.*

Item Gaudio alicujus rei gloria circa illam rem adjungitur. Sed homo non debet gloriari de bonis, pro-

(1) *Legit Gregorii, ut habet obiecto.*

priis, secundum illud Hier. ix. 23. *Non gloriatur sapiens in sapientia sua, & non gloriatur fortis in fortitudine sua, & non gloriatur dives in divitiis suis.* Ergo nec de bonis quae per eum fiunt, aliquis gaudere debet: & sic videtur ostendi, quod nullo modo aliquis gaudere debeat de bonis quae per eum Deus facit.

Sed quod hoc sit falsum, manifeste ostenditur per illud Actuum 21. 22. ubi dicitur, quod multus numerus creditentium convenerat ad Dominum, scilicet ad praedicationem quorundam fidelium. Pervenit autem sermo ad aures Ecclesiae super istis, & miserunt Barnabam usque ad Antiochiam: qui cum pervenisset, & vidisset gratiam Dei, gavisus est. Gaudebant ergo Apostoli de hoc quod per eorum fratres, & socios fructus fiebat in Ecclesia.

Item Act. xv. 3. dicitur de Paulo, & Barnaba, quod deducit ab Ecclesia pertransibant. Phoenicem, & Samariam, narrantes conversionem gentium, & faciebant gaudium magnum omnibus fratribus &c. Ex hoc etiam habetur idem quod prius.

Item Phil. iv. 1. *Itaque fratres mei charissimi, desideratissimi gaudium meum, & corona mea.* Ergo patet quod Apostolus gaudebat de illis quos ad Christum converterat. Ergo & religiosi, & alii perfecti viri gaudere possunt in illis quae Deus magnifice per eos facit praecipue in conversione aliorum.

Item Nullus agit gratias de hoc in quo non credit sibi gratiam esse factam. Sed nullus reputat sibi gratiam fieri de eo de quo non gaudet. Si ergo non est gaudendum de his quae Deus magnifice per eum operatur, non sunt de hoc gratiae agendae; quod est omnino absurdum.

Item Secundum Philosophum in I. Ethic. nullus est justus qui non gaudet iustis operationibus; & huic concordat quod dicitur in Psalm. cxix. 2. *Servite Domino in letitia.* Sed nihil magnificemus Deus per aliquem facit, quam opus iustitiae, quo ei servitur. Ergo sancti viri gaudent, debent de his quae Deus magnifice per eos operatur.

Ad horum ergo evidentiam sciendum est, quod gaudium non est nisi de bono: unde secundum ordinem bonorum est de eis gaudendum; & ideo finis laetitiae in solo summo bono ponendus est, in quo proprie deicimus frui; aliis autem rebus hoc modo gaudere debemus, ut in tali gaudio finis non ponatur, sed referatur ad ultimum finem. Qui ergo gaudet de bonis quae Deus per eum operatur, hoc gaudium in Deum referens, recte gaudet: quod contingit dum aliquis propter hoc gaudet de his quae Deus per eum facit: quia videt hoc in gloriam Dei credere, & suam, & aliorum salutem. Si autem alter gaudeat, suis operibus fruatur, & peccat. Unde Gregorius in XXII. Lib. Moral. exponens praefata verba Job, sic dicit: Nonnumquam etiam sancti, ut viri de sua bona opinione gaudent. Sed cum per haec ad meliora proficere audientes pensant, non jam de opinione sua, sed de proximo iustitia, te gaudent: quia aliud est favores querere, & aliud de profectibus exultare.

Et per hoc de facili patet responsio ad obiecta.

Quod enim dicitur, Luc. x. *In hoc nolite gaudere, quia spiritus vobis subiacentur*, est intelligendum quod de hoc gaudere non debent quantum pertinet ad spirituum depressionem, sed quantum pertinet ad Dei & suam exaltationem; unde dicit Glossa ibidem, *Prohibentur gaudere de humiliatione diaboli, qui*

propter superbiam cecidit, sed gaudeat de (1) sublimatione. Vel dicendum, quod de hoc non debet gaudere quasi de maximo bono, cum hoc possit fieri sine merito eius qui talia operatur, ut Glossa ibidem dicit; sed principale gaudium eorum esse debet de his que eos ordinant ad vitam eternam: unde & sequitur: *Gaudete autem, quod nomina vestra scripta sunt in caelis.*

Ad secundum dicendum, quod verba Job sunt intelligenda de gaudio elationis: & hoc etiam patet in verbis Gregorii inductis. Superbum autem gaudium est, quando aliquis de bonis que Deus per eum facit, quasi propria gloria delectatur.

Ad tertium dicendum, quod ille qui gaudium de quo agitur, refert in Deum, non in se ipso gloriantur, sed gloriantur (2) in Deo in quem refert hoc de quo gloriarı possent.

CAPUT XIX.

Septimo de hoc quod religiosi curias Principum frequentant.

UNC septimo restat ostendere quomodo nituntur probare, quod religiosi non debent in familijs Principum, & magnatum conversari. Matth. enim xi. 8. dicitur: *Eccc qui mollibus vestiuntur, in domibus Regum sunt.* Sed mollibus vestiri religiosi non comperit, cum statum penitentia profiteantur. Ergo in domibus Regum, & Principum religiosi esse non debent.

Item. Glossa ibidem dicit: „ Rigida vita, & predicatio debet declinare mollium palatia, que frequentant mollibus induti, videlicet adulantes; & sic idem quod prius.

Item. Luc. ix. super illud, *Loquebatur illis de regno Dei*, dicit Glossa: „ Illis non otiosus, non in civitate synagoge, id est secularis dignitatis, residentibus; sed inter deserta Christum querentibus, celestis gratia alimoniam impartitur. Si ergo religiosorum vita ad hoc est ordinata ut aliquis alimoniam celestis gratia consequatur a Christo, non debent religiosi cum his qui sunt in seculari dignitate, commorari.

Item. Hieronymus ad Paulinum presbyterum: *Multitudines hominum, & officia, & salutationes, & convivia veluti quasdam catenas fugias voluptatum.* Sed in curijs Principum conveniunt multitudines, & convivia frequentantur. Ergo religiosi ibi morari non debent.

Item. Boetius dicit in Lib. de consolatione, quod illi qui in potentia gloriantur, querunt vel regnare, vel regnantibus adherere. Sed hoc est reprobabile in religiosi, qui humilem vitam elegerunt quod in potentia gloriantur. Ergo regnantibus adherere non debent.

Item. Cum honores ad superbiam vite pertineant, qua est unum de tribus que in mundo reprobandur; religiosi, qui mundo abrenuntiarunt, debent ab his que ad honorem pertinent, abstinere. Sed hoc videtur ad honorem pertinere quod aliquis predicet in curijs Regum, vel Principum, vel Synodis, ubi multitudo hominum congregatur. Ergo religiosi de talibus se intromittere non debent; & sic nituntur concludere, quod religiosi nullatenus debent in curijs Regum, vel Principum conversari.

Sed hoc manifeste falsum ostenditur ex hoc quod

(1) An deest vox Dei? (2) Al. in Deum.

multi sancti viri cum Regibus, & Principibus commorati sunt. Joseph enim commoratus est in curia Pharaonis: de quo in Psal. civ. 21. dicitur: *Constituit eum dominum domus sue, & principem omnium possessionis sue.* Moyses etiam in domo filia Pharaonis nutritus est, & instructus omni sapientia Agyptiorum perhibetur, Act. vii. Nathan etiam Propeta inter familiares David, & Salomonis computatur. Daniel etiam in curia Regis Babylonis constituitur esse princeps super omnes provincias Babylonis, & postulat a Rege, & constituit super opera provincie Babylonis Sidrach, Misach, & Abdenago. Ipse autem Daniel erat in foribus Regis: Dan. ii. 49. Glossa: „ A Regis latere non recedens, honoratus, familiaris. Nehemias etiam pincerna Regis Persarum fuit, ut habetur Nehem. 1. Mardocheus etiam factus esse princeps in curia Assueri, Hester vii. In novo etiam testamento in Regum palatijs aliqui Sancti morari visus leguntur: unde Phil. ul. dicitur: *Salutate vos Sancti, maxime qui de domo Caesaris sunt.* Sebastianus etiam in curia Diocletiani inter primos palatii fuisse legitur. Similiter Joannes, & Paulus fuerunt de familia Constantini Augusti. Et Gregorius in prol. Moral. narrat, quod interreno palatio exubabat, ubi multi ex monasterio fratres germana charitate conjuncti secuti sunt eum. Non est ergo illicitum viris perfectis, viris religiosi in curijs Regum commorari.

Ut ergo appareat quid in ista controversia sit tenendum, sciendum, quod sancti viri aliquid propter se querunt, aliquid propter alios. Propter se quidem querunt Christo per contemplationem inhaerere vel in hoc mundo, quantum presentis vite infirmitas patitur, vel in futura vita, ubi eum plenissime contemplantur. Sed propter alios interdum coguntur a desiderata contemplatione discedere, & se actionum tumultibus implicare. Sic ergo & in desiderio habent quietem contemplationis, & tamen propter salutem proximorum patienter sustinent laborem actionis. Unde Paulus Phil. i. 23. *Coarctor et duobus desiderium habens dissolvi, & esse cum Christo permanere autem in carne necessarium propter vos.* Gregorius etiam in homil. iv. secundae partis super Ezech. ait: *Montri sponsum suum fortiter amantı una sciet esse consolatio, si per hoc quod ipsa a visione differtur, aliorum anima per eius verba proficiant, & ad celestem sponsum amoris facibus inardescant.* Et hac necessitate contingit quod Sancti quandoque multitudinibus se ingerant, & magnatum gratiam, & consortia querant, non favore humano, vel potentia delectari, sed ut plures ad viam salutis trahere possint: quia, ut dicit Augustinus viii. confess. multis notis multis sunt auctoritati ad salutem, & multis praeunt securus: quia, ut ipse infra dicit, *plus hostis vincitur in eum quem plus tenet, & de quo plures tenent.* Plus autem superbus tenet nomen nobilitatis, & de his plures nomine auctoritatis: ideo urgens charitate nobilitatem, & auctoritatem habentium Sancti consortia querunt, ut per eos pluribus possint proficere ad salutem: & nisi hoc facerent, essent merito arguendi. Unde dicit Gregorius in Pastoral. „ *Qua mente is qui proximis profuturus enitesceret, utilitati ceterorum secretum proponit suum, quando ipse summı Patrii unigenitus, ut multis prodesset, de sinu Patrii egressus est ad publicum nostrum.*

His igitur visis, facile est respondere ad objecta. Quod enim dicitur Matth. xi. *Qui mollibus vestiuntur* &c. satis aperte ostendit, quod de his loquitur

tur qui in curijs Regum morantur ut ibi suas perficiant voluptates.

Similiter quod dicit Glossa Luc. ix. *Non otiosus &c.* intelligitur de illis qui in civitate, vel seculari dignitate resident, ibi quietem habentes. Sed Sancti quietem suam in Deo solum habent, & in ipso resident; quod autem eos oporteat in dignitatibus, vel eum multitudine commorari, magis laborem reputant quam quietem.

Quod autem dicit Hieronymus, *Multitudines hominum* &c. patet quod loquitur de frequentantibus multitudines, & huiusmodi, non ad fructificandum, sed ad delectandum: quod patet ex hoc quod sequitur: *Quasi catenas fugias voluptatum.*

Similiter quod Boetius dicit, *Illi qui in potentia &c.* manifeste apparet verum esse. Non tamen sequitur, si illi qui in potentia gloriantur, volunt potentibus adherere, quod est converso omnes qui potentibus adherent, vel adherere volunt, in potentia delectentur; cum hoc possit fieri propter aliam causam, ut dictum est.

Similiter etiam quavis predicare multitudini sit honorificum, non tamen Sancti in hoc gloriam suam querunt, sed Dei imitantes eum qui dicit Joann. vii. 18. (1) *Ego gloriam meam non quero, sed eius qui misit me.*

CAPUT XX.

Quomodo pervertunt iudicium in infamiam personarum religiosarum, primo mala, si qua in eis sunt, extendendo.

VI SO igitur quomodo blasphemantes perversi homines iudicium de rebus pervertunt; nunc videndum est quomodo pervertunt iudicium de personis. Forte autem possent alicui videri quod detractiones quae personis irrogantur, essent tolerandae sine contradictione: tum quia, ut Gregorius dicit ix. hom. prima partis super Ezech. *perversorum derogatio vitae nostrae approbatio est: quia iam ostenditur nos aliquid iustitia habere, si illis displicere incipimus qui non placent Deo: juxta illud quod dicitur Joann. xv. 18. Si mundus vos odit, scitote quia me priorem vobis odio habuit:* tum etiam quia humana iudicia sunt parvipendenda, secundum Apostolum I. Corin. i. 2. *Mihi pro minimo est ut a vobis iudicer, aut ab humano die: & praecipue cum nostrae conscientiae Deum testem habeamus, secundum illud Job xvi. 20. Ecce in caelo testis meus, & conscius meus in excelsis.* Sed interius considerantibus apparet huiusmodi detraherentium linguas esse efficaciter reprimendas propter tria. Primo, quia eorum detractio non ad unam personam, aut ad plures determinatas fertur, sed ad totum religiosorum collegium. Unde eorum temeritati est viriliter resistendum, ne oves Christi passim luporum morsibus lacerentur. In detestationem enim mercenarij dicitur Joan. x. 12. *quod mercenarius videt lupo venientem, & dimittit oves, & fugit.* Lupus autem, ut Glossa ibidem dicit, est vel violentus, qui corporaliter vastat, vel diabolus qui spiritualiter dissipat. Reprehenduntur etiam quidam Ezech. xii. 5. *Non ascendistis ex adverso, neque opposuistis murum pro domo Israel.* Secundo, quia eorum vitam denigrare nituntur quibus non solum conscientia necessaria est propter se ipsos, sed etiam fama, ut in proximis

per predicationem proficere possint. De istis enim detractoribus, super illud ad Galat. iv. *Blice ancillam* &c. dicit Glossa: „ Omnes qui in Ecclesia terrenam felicitatem querunt, adhuc ad Ismael pertinent. Ipsi sunt qui contendant spiritualibus proficientibus, & detrahunt illis, & habent labia iniqua, & linguas dolosas. Et ideo talibus detractoribus resistendum est. Ut enim dicit Gregorius in homil. praedicta, „ hi quorum vita in exemplum imitationis est posita, debent, si possunt, detraherentium sibi verba compscere; ne eorum predicationem non audiant qui audire poterant, & in pravus moribus remanentes, bene vivere contemnant. Unde & Joan. detraherentis sibi verba compscuit in epistola ad Cajum, cum dixit: *Si venero, commonebo ejus opera quae facit, verbis malignis garris in nos: & Paulus II. ad Corin. x. 10. Epistola, inquit, graves sunt, & fortes: praesentia autem corporis infirma, & sermo contemptibilis.* Tertio, quia non in hoc sistunt ut infament, sed ad hoc tendunt ut totaliter extirpent. Quod manifeste apparet ex hoc quod praefatos inducunt ut eos faciant ab omnibus evitari, ut in necessarijs eis non provideatur, & ad eorum consortium nullus admitti permittatur. Quod quidem consilium significat Isa. vii. 5. „ *Eo quod consilium meriti, contra te Syria in malum, Ephraim, & filius Romeliae, dicentes: Ascendamus ad Judam, & succitemus eum, & avellamus eum ad nos.* Sed, ut ibi dicitur, *non stabit, & non erit istud.* Ista etiam sunt consilia de quibus dicitur Hierem. xi. 19. „ *Cogitaverunt super me consilia, dicentes: Bradamus, cum de terra viventium, & nomen ejus non memoretur amplius. Sed in consilium eorum non veniat anima mea,* dicit Jacob Genes. penult. *Unde eorum crudelitas non debet amplius tolerari.* Ut enim dicitur Escher. vii. 4. *tradidimus ego, & populus meus, per eorum solliciti perversa consilia, ut conteramur, & jugulemur, & praeramus.* Atque utinam in servos, & famulas venderemur: esset tolerabile malum, & gementia cerem. Dicitur enim Eccl. iv. 26. *Ne accipias faciem adversus faciem tuam, nec ad versus animam tuam mendacium.*

Ut ergo eorum detraktionibus resistatur, sciendum est, quod ipsi in sua detractioe quadripliciter procedunt. De viris enim spiritualibus mala, si qua sunt vera, extendunt, dubia asserunt, falsa confingunt, bona pervertunt. Extendunt siquidem mala, quae in religiosi inveniri possunt, (tripliciter.

Primo quantum ad tempus, videlicet ea quae ante conversionem enim ad eis perpetrata sunt, in eorum commemoratione. Exponentes enim hoc quod dicitur II. Timoth. iii. *Erunt homines se ipsos amantes* &c. contra religiosi, dicunt in eorum opprobrium, hoc de eis intelligi, quia ex statu in quo huiusmodi peccatis detinebantur, ad statum religionis perveniunt, quam ipsi detractores sectam penetrantium domos appellat. Sed in hoc manifeste errare convincuntur: quia, ut dicit Gregorius in XVIII. Mor. super illud Job xxvi. i. *Ferrum de terra tollitur,* tunc ferrum de terra tollitur, dum fortis propugnator Ecclesiae a terra, quam prius tenuit, actione separatur. Non ergo debet in eo despicı quod fuit, quia jam cepit esse quod non fuit. Et Apostolus I. Cor. vi. 11. post multorum enumerationem peccatorum subiungit: *Et haec aliquando quidem fuistis, sed abluti estis,*

(1) Vulgata hoc loco: Qui autem querit gloriam ejus qui misit eum, hic verax est: cap. vero viii. v. 50. Ergo autem non quero gloriam meam: est qui querat, & iudicet.